لا اله الا الله محمد رسول الله

شرح قصيدهٔ برده

٤٨

١٩

T. C.
İSTANBUL
Fatih Kütüphanesi
SAYI

٤٩٧٦

للعلامة الزمخشري

وأخرني دهري وقدم معشرا
لأنهم لا يعلمون وأعلم
ومذ قدم الجهال أيقنت أنني
أنا الميم والأيام أفلح أعلم

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

وقف السلطان الأديب الأريب والخاقان الحسيب النسيب
الشجاع الذي عم الأعداء بالقهر عم الآذى وعاد بمقامات النصرة وعليهم علي
السلطان بن السلطان السلطان أبو الفتوح والمغازي محمود خان
ابن السلطان مصطفى خان خلد الله سلطانه وأدام
في العالمين برهانه وأنا الفقير إليه سبحانه وتعالى
مصطفى طاهر المفتش بأوقاف الحرمين الشريفين
المحترمين غفر له

الحمد لله الذی جعل النظم لانتظام الکلام و الصلوة
والسلام علی محمد سید الانام وعلی آله وصحابه الکرام وبعد
بو عبد فقیر و رق حقیر قلیل البضاعه عدیم البراعه
حضرت فخر العارفین قطب الواصلین الموفق من عند الله
رب العالمین شیخ سعد الله الخلوتی اسعد الله جده
واحد سعده جنابلرندن حسن اعتماد و لطف اعتقاد
ایله اول سرور کاینات و مفخر موجودات علیه افضل
الصلوات و اکمل التحیات حضرتلرینک مدحی بابنده
ابو عبد الله محمد بن حبان المصری مولدا المعروف
بالبوصیری نور الله مضجعه نک انشا ایتدوکی
قصیدهٔ برده دیمکله معروف اولان قصیدهٔ مبارکه نک شرحنه
الفاظ عجیبه و لغات غریبه سندن معناسی و زبان
فارسی ایله مشروح اولان شرحنه فحواسی لسان ترکی ایله

شرح اولنمغه مشاوره لطیفه ایله اشارهٔ شریفه بیورلدیغی
سببدن مجرد مشیر حضرتلرینک یمن همت و حسن
طویتلری ایله بقدر الوسع والامکان قصیدهٔ مزبوره
شرح اولنوب لسان ترکی ایله منظوم ترجمه ایلین
عزیزن مترجمک قصیده سی دخی هر بیتک مقابله سنده
بله قید اولندی و بو اول قصیدهٔ مبارکه در که ابو
عبد الله محمد بن حبان البوصیری نور الله مضجعه ایدر
بو قصیدهٔ غرا و قصیدهٔ بیضانک انشاسنه سبب
اولدر که اتفاق بکا خلط فالج عارض اولوب نعوذ
بالله من ذلک بنم نصف اندامی حرکتدن منع ایلدکده
حضرت رسالت صلوات الله علیه و سلامه نک مدحنده
بر قصیده انشا ایدوب و آنکله الله تعالی جلت عظمته
درکاهنه استشفاع ایتمه دیو فکر ایدوب بو قصیدهٔ
شریفه نک انشاسنه اشتغال اولنوب تمام اولدقده نصکره
کیجه یاتوب مناممده حضرت سلطان انبیا صلی الله
علیه و سلم کوردمکه کلوب مبارک الیله مسح ایدوب
صغادی فی الحال بکا صحت و عافیت یتشوب
اول صباح اومدن چیقوب بازاره واردم اتفاق
بر درویش بکا کلوب ایتدیکه یا سیدی اول حضرت

رسالتی مدح ایتدوککک قصیده‌یی بن اشتمکلک استرم ایدی
بکا تعلیم ایله دیدی حال بوکه بن بو قصیده‌یی ۞ و بو واقعهٔ
لطیفه‌یی هیچ بر احده دیمامش ایدم ایله اولسه بو درویشه
بن ایتدم حضرت رسول اللهک مدحنده بن قصاید
کثیره انشا ایتمشمدر سن طلب ایتدوککک قنقیسیدر
دیدم درویش مذکور جواب ویروب ایتدیکه بنم مقصود
ایدندیکم اول قصیده‌در که آنک اولی امن تذکر جیران
بذی سلم درکه بن بونی دون کیجه مناممده کوردم
که بو قصیدهٔ عدیم المثلی حضرت رسالت علیه السلامک
حضور حبور افزالرنده اوقودیلر ۞ و حضرت نبی علیه السلام
بو قصیده‌یی قلیج کبی حمایل ایدنمش ایدی دیو جواب ویردکده
بن دخی بو قصیده‌یی درویش مذکوره ویردم دخی مومی
الیه درویش قصیدهٔ مزبوره‌یی آلوب کیدوب بنم ایله آنک
آراسنده اولان ما وقعه‌یی خلقه سویلیوب قصیدهٔ
مزبوره بین الناس اشتهار بولوب ۞ ملک ظاهرک
وزیری صاحب بهاء الدین طاب ثراه نک خدمتنه
یتیشوب صاحب مذکور قصیده‌یی بندن استنساخ ایلیوب
آلوب نذر ایلدیکه قصیدهٔ مزبوره‌یی هر بار استماع ایلدکده
آیاغ اوزرینه طوروب باش آچق دکلیه ایدی ۞ و بو وجهله

صاحب مذکور قصیدهٔ مذکوره‌یی معزز و مکرم طوتوب
بونکله کندو اهل بیتی تبرک ایدوب بونک برکاتنده
مقاصد عظیمهٔ دینیه ۞ و مطالب دنیویه‌یه یتیشور
بالآخره صاحب مذکورک موقعنده واقع اولان صاحب
سعد الدین فارقی‌یه رمد مخوف واقع اولوب شویلکه
اطباء عصر آنک معالجه‌سندن عاجز اولمشلردی
برکیجه سعد الدین مذکور منامنده حضرت رسول
علیه السلام ایدر ۞ وار صاحب بهاء الدیندن
برده‌یی آلوب ایکی کوزلک اوستنه سورکه شفا و آفت
بوله‌سین دیدی اتفاق سعد الدین مزبور اویقوسندن
اویانوب صاحب بهاء الدین قتنه کلوب واقعه‌یی
خبر ویردکده صاحب بهاء الدین ایتدیکه بنم قتمده
برده آدلو نسنه یوقدر اما حضرت نبی علیه السلامک
مدحنده بوصیری انشا ایتدوکی قصیده واردرکه
بز انکله استشفا و تبرک ایدربوز دیدیوب قصیدهٔ
مذکوره‌یی ابراز ایدوب مزبور سعد الدین آلوب قصیدهٔ
مزبوره‌یی ایکی کوزینه قویوب الله تعالی‌دن بو قصیده
ایله استشفاع و استشفا ایدوب اول وقتده مذکور
سعد الدین شفا و صحت بولدی دیو مذکور بوصیری

خبر ویردی و بو قصیده دن انتفاع وافاده بولمق
بو قصیدهٔ شریفه نیت صالحه ایله استماع ایدوب حسن
قبول ایله اخذ ایتمکه موقوفدر و بو قصیدهٔ کریمه هر اوده
که اولسه اول اودن نسنه سرقه اولنمیه و هر کیمده
که اولسه صو ایله غرق اولمقدن و درلو آفاتدن اول
کیمسنه الله تعالی جل وعلا حضرت رسالت علیه
السلامک عزتنه و شرفنه محفوظ و مصون طوته
بو قصیده نک مفهومی اون فصل اوزرینه دورکه
فصل اول تعزیل نفسده در فصل ثانی
هوای نفسک ذکرنده در فصل ثالث ذکر مدایحده در
فصل رابع ذکر مولودده در فصل خامس برکت دعاده در
فصل سادس ذکر معجزات قرآنده در فصل سابع ذکر اسراده در
فصل ثامن ذکر جهادده در فصل تاسع ذکر غفرانده در
فصل عاشر حضرت رسالتک صلوات الله علیه و سلامه
جاهی و مرتبه سی ذکرنده و ذکر رجاء رحمتده در والله الموفق
والمیسر

الفصل الاول في تعظيل النفس

أمن تذكر جيران بذي سلم
مزجت دمعا جرى من مقلة بدم

الف حرف استفهامدر ومن حرف جردر تذکر مصدردر

معناسی آکمقدر جیران جمع جاردر که جار قومشی
معناسنه در بذی سلمده کی با فی معناسنه در که و
ذو صاحب معناسنه در که حالت رفعده واو ایله و حالت
نصبده الف ایله و حالت جرده یا ایله اولور که جاءنی ذو مال
ورأیت ذا مال ومررت بذی مال دیرسن و سلم
بر آغاجدر ودمع کوز یاشیدر ومقله کوزک تمام
آغنه و قراسنه دیرلر و بیتک معناسی اولدر که شاعر
اناره الله برهانه کندو نفسنه خطاب ایدوب ایدر که
ای کیمسنه سن که بو کوز یاشنی قانه قارشدروب کوزکدن
آقیدرسن اول آغاجک صاحبی اولان مکانده ساکن
اولان یارانی آکوب و تذکر ایتمکدنمیدر نتکیم
مترجم رحمه الله بیورر
کدکجی ذی سلمده کی اهل و جیرانی
کم قان یاش اغلق کوزک اولدی عادی

أم هبت الريح من تلقاء كاظمة
وأومض البرق في الظلماء من إضم

هبوب ریح یل اسمکدر و تلقا جهت و طرف
معناسنه در و کاظمه حضرت رسالتک صلوات الله
علیه و سلامه مبارک اولرندندر و ایماض البرق
برقک روشن اولمقلغیدر و ظلما ظلمتدرکه

ظلمت قراكولق معناسنه در و اضم طاغ اديدر و بيتك
معناسی اولدر كه بو وجهله كوز ياشن دوكمك اول ذكر
اولنان يارانی تذكر ايدوب اغلمقدنميدر يوخسه
حضرت رسول صلوات الله عليه وسلامه نك مدينه سی
جهتندن اسن يلدنميدر و يا كيجه لوده برقك دوشلغی
سببندنميدر كه اول برق مدينهٔ مزبوره نك طرفندن
اولان طاغدن كلور * ننه كيم مترجم بيوردی
يليمی اسدی كاظمه دن يوخسه برقمی الدی اضمدن كه منع ايتدی ظلمتی

فما لعينيك ان قلت اكففا همتا
وما لقلبك ان قلت استفق يهم

قوله اكففا امر حاضردر و تثنيه مونث در و همتا دخی
تثنيه در همى الماء والدمع يهمى دن فجر سيلان ايلسه لر
و قوله استفق امر حاضردر مشتقدر افاقت دن يهم هام
بمعنى ذهب من العشق او غيره يهيم دن فعل مضارعدر
علامت جزم ايچون عين الفعل ساقط اولمشدر و ميم
متحرك اولمق ضرورهٔ شعريه دندر كه الساكن اذا حرك
بالكسر در و بو بيتك صنايع شعريه دن متشابهت
وار مشابهت اولدر كه ايكی كلمه نك احدهماسی اخرسنده
مشتق كبی اوله يا خود با وجود كه مشتق اولميه همتا

ايله يهم كبی * و بيت اولده دخی صنايعدن مناسبت واردر
نته كيم ريح ايله برق ذكر ايلدی * و بو بيت دخی شاعر
طيب الله ثراه كندو نفسنه خطاب ايدوب ايدركه
ای كمسنه ايكی كوزكك عجب حالی واركه اكر ای كوزن
اغلمقدن ساكن اول ديسم آنلر اغلماغی زياده ايدرلر
و سنك كوكلك دخی عجب حالی واركه اكر ای كوكل
عشقدن آيلوب عقلكی جمع ايله ديسم هنوز عشقدن
بيهوشلغی زياده ايلر * ننه كيم مترجم بيوردی
اغلامه ديدكجه كوزك بولدی يلش دوكر * آيل ديدكجه كوكلوكم آرتردی حيرتی

ايحسب الصب ان الحب منكتم
ما بين منسجم منه ومضطرم

الصب العاشق والمنسجم الدمع سال واضطرم النار
التهابها و ايحسب ده اولان همزه استفهاميه در
انكار ايچون يعنى عاشق مشتاق كمان ايدرميكه عشق
كزلو قله با وجود كه بو ايكی امرك وجودنده اولا كه
اول ايكی امرك هر برسی سبب ظهور عشق در كه اول
سبب ظهورك برسی كوز ياشيدر و برسی حيران كوكلك
كوينمه سيدر * ننه كم مترجم بيوردی
انداكه كوز ياشيله يورك آتشی اوله * عاشق صونی كزلمك اولورمی محبتی

لولا الهوى لم ترق دمعا على طلل
ولا ارقت لذكر البان والعلم

هوانک معناسی عشقدر ● لم ترق اراقدن مشتقدر که اراقت آقچی سنه‌لری دوکمکدر وطلل ویران بنالرک اثرلریدر ولا ارقت فعل ماضی مخاطبدر وارق سهر معناسنه‌در که سن اویومز ایدک دیمکدر وبان بر اغاجدر که رعنالکی ایچون آنی محبوبک قدینه تشبیه ایدرلر اکا ترکجه صوگوت اغاجی دیرلر که دکز کنارینه قریب یرلرده اولور وعلم طاغ ادیدر وبو بیتده صنایعدن لم ترق ولا ارقت‌ده مشابهت واردر که همتا ایله بهم کبی وبیتک معناسی اولدر که اگر سنک عشقک اولمیه‌یدی گوز یاشنی ویران سرایلرک اثرلری بقیه‌سنه دوکمیه‌یدک واول محبوبک قدینه تشبیه اولنان آغاجک ذکرندن واول اصم اولو طاغک ذکرندن اویقوکی اسقدیدک که گوزک اویقودن آچلمیه ایدیکه اول طاغ اول محبوب سلطانک قرارگاهیدر نته کیم مترجم بیورر
عشق اولمسه اگر ایدرک سن منا بلی ● هم ایتمز ایدی تیشلو گوزک بورایی قی

فكيف تنكر حبا بعد ما شهدت
به عليك عدول الدمع والسقم

کلمهٔ کیف استفهام ایچوندر وکاه اولور که تعجب ایچون اولور قوله تعالی کیف تکفرون بالله کبی وبو مقامده دخی تعجب ایچون اولمق مناسبدر یعنی شاعر نور الله مضجعه کندو نفسنه خطاب ایدوب ایدر که عجب حالدر که گوزک شاهدلری وخسته‌لکک وضعیفلکک سنک عشقکه شهادت ایلدکدنصکره سن کندو عشقکه انکار ایلرسن وعشقکی گیزلرسن ● نته کیم مترجم بیورر
عاشقلغک نیجه‌سی انکار قیله‌سن ● یاشیله خسته‌لک که ویرر گوز شهادتی

واثبت الوجد خطي عبرة وضنى
مثل البهار على خديك والعنم

وجد محبتدر وعبره گوز یاشیدر وضنی ارقلقدر وبهار صاری گوله دیرلر وخد یکاق معناسنه‌در وعنم قزل سوگت اغاجنه دیرلر که اکا فارسیده بید طبری دیرلر وبو بیتده لف ونشر مرتب واردر یعنی عجبدر که عشقه انکار ایلرسن باوجود که فرقت دوست وحرقت محبت گوزک یاشندن وارقلغکدن حاصل اولمش ایکی یکاغکده صاری گول کبی وبید طبری کبی واقع اولمش خطلری یعنی یازولری اثبات ایلدی وخط عبره‌دن مراد گوز یاشیدر که قانله مخلوط

اوله که قزل سوکت اغاجی کبی اوله وخطضنی دن مراد بودرك
وبدنك صارولغی درکه کل زرد کبی اوله نظمه کیم مترجم سوزدر
همه عشق یازو یازمش ایکن صاری قزل ● صارو یکقدن رنکی قزل کوزدن عارضی

نعم سری طیف من اهوی فارقنی ● والحب یعترض اللذات بالألم

طیف خیال معناسنه در یعنی نعم شاعر عاشقدر و
محبوبك خیالی انك مصاحبی در اول خیالی اویانق
دوتن بر حالده که عشق جمیع لذتلری المه مختلط قیلور
وجمیع لذتده وافراد المده اشارت واردر که لذت عشق
المدن زیاده در ● نظمه کیم مترجم بیودر ●
یارك خیالی کلدی قومادی که اویویم ● سوکومکدر ایدر ایمش درکولدی

یا لائمی فی الهوی العذری معذرة ● منی الیك ولو انصفت لم تلم

لائم ملامت ایدیجیدر وهوی عشقدر و عذری عشقك
صفتیدر که بنو عذره یه منسوبدر وبنو عذره قبیله درکه اول
قبیله بر حیثیت ایله عشقده ومحبتده مشهورلردر که
هر کیمکه انلردن عاشق اولسه فی الحال اولور یعنی ای بنی
ملامت ایدیجی که بن عشق عذرنده ایکن بنم سکا عذرم وار
واکر سنده انصاف اولیدی ملامت ایلمزدك ● نظمه کیم مترجم سوزدر

ای عاشق اولدوغمیه ملامت قلن بنی ● انصاف اولسه تارك اولوردك ملامتی

عدتك حالی لا سری بمستتر ● عن الوشاة ولا دائی بمنحسم

قوله عدتك ای تجاوز ایلدی بنم حالم سندن ای منی ملامت
ایلیجی شویله که بنم سرم کزلو دکلدر عن الوشاة یعنی قوجیلر
دخی بنم دردم منقطع دکلدر انحسام انقطاع معناسنه
لغات متداوله ده بولنمدی مکر انصرام وانجذام بولنه که
غالبا قلم ناسخدن سهو واقع اولمش اوله ویاخود انسجام
اضداددن اوله بو راده انسجام انقطاع وانتقاص معناسنه بولنه ●
حالم یتیشدی ساکه وسرم دکل نهان ● دردم کسلمدی نته واشی وشانی

محضتنی النصح لکن لست اسمعه ● ان المحب عن العذال فی صمم

قوله محضتنی یعنی نصیحتی بکا خالص ایلدك لکن بن اشیدر
دکلم ان المحب عن العذال یعنی تحقیق عاشق
عذالدن یعنی ملامت ایدیجیلردن صاغردر که
اشتمز نتکیم مترجم بیودر ●
ویردك ایو اوکوت اونی اشتمدم ● لا ابد همیشه عاشق اشتمز نصیحتی

انی اتهمت نصیح الشیب فی عذلی ● والشیب ابعد فی نصح عن التهم

یعنی بدرستی وراستی بن تهمت ایلدم بیرلکك نصیحته
مدامتده حال بوکه بیرلك نصیحتده تهمتدن ارقدر
شیبم نصیحت ایتدی اکا تهمت ایلدم نه وجهی وارکه شیبه کشی قبله تهمتی

فان امارتی بالسوء ما اتعظت
من جهلها بنذیر الشیب والهرم

قوله فان امارتی بالسوء یعنی بنم نفس امارمکه بنی امر المعه
دعوت ایدوب بکا یرامز نسنه امر ایلر اما ما تعظت یعنی
وعظ ونصیحت قبول ایلمز جهلی اولدوغی سببدن بیرلکك
ودخی بیرکهنه لکك ملامتیله تخویف وتمثیله یعنی قوقرم سبیله
اماره نفسم اولمدی وعظیله متعظ شیب وهرم نذیرنی یکیتی حماسی

ولا اعدت من الفعل الجمیل قری
ضیف الم براسی غیر محتشم

قوله ولا اعدت الخ یعنی بنم نفس امارم فعل جمیلدن
نسنه احضار ایتمدی شول قونوغك ضیافتنه که اول
قنوق بنم باشمه اندی حال بوکه اول قنق غیر محتشمدر یعنی
غیر معززدر اول سبله که هادم لذات اولان موتدن
قودقودوجیدر یعنی که اول قنق بیرلکدر

بر غیر محتشم قنق اندی باشمه نزول قلمادی اگر فعل جمیلدن ضیافتی

لو کنت اعلم انی ما اوقره
کتمت سرا بدا لی منه بالکتم

قوله لو کنت اعلم اگر بلمش اولایدم که بن اول قونوغه
تعظیم اتمیاجکم ایدوکه اول قنق بیرلکدر سرله همان
ظاهر اولدوغی کبی انی کتم دیمکله مشهور اولان نباتله
رنك ایدوب تلبیس ایدیدم وکتم اول نبادر که
حنا ایدرلر که خواتین طایفه سی اللرین وساچلرین بویارلر
بلسم که حرمت ایده مزم باشم آغنه کتم ایدیدم سوادکتم برله شیبی

من لی برد جماح من غوایتها
کما یرد جماح الخیل باللجم

الجماح الاول نفس لجوجدرکه دائم اونکوا اوله وجماح الخیل
آتلرك وقاترلرك یاوزی در والغوایه نفس امارمنك
ضلالتی در واللجم جمع لجامدرکه اویان در وقولها
یعنی کیمدرکه نفس امارم ضلالتدن
دوندوره نتکیم جماح الخیل اویانله دوندررلری
آنك جماحنی نتکم رد ایدر لجام ای کاشکه رد اولایدی نفسم غوایتی

فلا ترم بالمعاصی کسر شهوتها
ان الطعام یقوی شهوة النهم

النهم بوزن الحزن صفت مشبهه در نهمتدن ونهمت حرص معناسنه در

وقوله ولا ترم نهي حاضردر • بر وم تروم دن لا تقل كبي
يعني طلب ايلمه معصيتلر يله نفس امارهنك شهوتني يعني
اشتهاسني صيندرمغه يعني بدرسني وراستي طعام حريصك اشتهاسن
قوى ايلر الله اولسه معلوم اولديكه نفس امارهنك اشتهاسن
كسر ايلمك معاصي ايله اولمز ايمش وطعام دخي •
حريصك اشتهاسن قوى ايلر ايمش
بس معصيتلر يله كوكل شهوتن صيمه • قويتلور طعام ايله منهوم شهوتي

والنفس كالطفل ان تهمله شب على
حب الرضاع وان تفطمه ينفطم

قوله ان تهمله يعني اول طفلي قوياسن وقوله شب يعني حريص
اولور وقوله تفطمه تضب ابا بندن يعني اكر اول •
طفل سدا امجمكدن آيرسك ايريلور وسدي اونودر
بيتك معناسي اولدركه نفس طفل اوغلان كبيدر •
اكر سدا ايمكدن منع ايتميه سن حرص زياده اولور •
واكر آيره سن آيريلور واكر نفسي دخي قوياسن شهوت
ومعاصيه حريص اولور واكر منع ايدهسن ممنوع اولور •
نفسك رضيعه بكزر امر قوسك اكر • سددن كسرسك اوكر نور ايدر فطاعي

فاصرف هواها وحاذر ان توليه
ان الهوى ما تولى يصم او يصم

قوله فاصرف يعني دوندر • وقوله يصم اصمي يصمي اصماء
دندركه معناسي اوق يتيشدوروب اولدرمكدر وعلامت
جزم ايچون يا ساقطدر ويصم وصم يصم دندر وصمت
عار وعيب معناسنهدر بيتك معناسي اولدركه نفسك
هواسني دوندرسن اول هواي نفسه حاكم ايلمكدن حذر
ايله بدرسني وراستي اول هوا مادامكه نفسه حاكم اوله
اول هوا اوق آتوب سني اولدوردر ويا خود عيب عار يتيشدردر •
نفس نفيسكه دلكن ويرمه كي صفين • تا دكيه سكا انك اصما ووصمي

وراعها وهي في الاعمال سائمة
وان هي استحلت المرعى فلا تسم

قوله وراعها يعني مراعاة نفس ايله يعني كوزدكه اول نفس •
اعمالده سائمه در يعني اوتلاقده قولاينه بوبت بجيدر
فلا تسم اسام يسيم دندر • يقول اسمت الماشية اذا
اخرجتها المرعى وان وصل ايچون اوله تقديري وراعها
وهي في الاعمال سائمة فلا يسم وان هي استحلت المرعى
يعني اكر اول نفس اوتلاغك لذتن دخي طاتيجي اولور
ايسه سن اني اوتلاغه چقروب دخي صلمه قولاينه
صلودمه بلكه كوزدكه محفوظ اوله •
كوزصله اولمسون آني بخشي عاتيب • مرعاي طتلو بولنه عجم قودسامني

كم حسنت لذة للمرء قاتلة
من حيث لم يدر ان السم في الدسم

يعني نيجه نسنه لذة يونندن ابو كلور حال بو كه اول نسنه
قاتل در شول حيثيت ايله كه كيشي انى بيلمز في الواقع
اول زهر و ● ب وشيريني طعام ايجنده در ●
اي نيجه نسنه طتلو كلور نفسه عاقبت ● معلوم اولور كه زهر ايمش اندن سوی

واخش الدسايس من جوع ومن شبع
فرب مخمصة شر من التخم

قوله وخش يعني قورق دسايسدن كه جوعدن وشبعدن
اوله يعني فتنه لركيم آجلقدن اوله بس نيجه آجلق واركه
طوقلقدن شرلودر يعني طوقلوغك فتنه سي اولدر كه
طوقلق كاهل اولمقلغي مورثدر وموجبدر وكاهللك
آفتدر كه طاعتدن كيشي منع ايدر وآجلق دخي ●
فتنه در كه كيشي مشوش الحال ايدر نعوذ بالله كلمهٔ كفره ايله در ●
ميل ايمه جوعه وشبعه اوسطي كوزت ● اي نيجه مخمصه ايله در نيجه بطني

واستفرغ الدمع من عين قد امتلأت
من المحارم والزم حمية الندم

قوله واستفرغ الدمع يعني كوز ياشني استفراغ ايله وقوله
قد امتلأت من المحارم يعني كوز حرامدن طولدي وقوله والزم

١٥

حمية الندم يعني پشيمانلغك حفظنه ملازمت ايله
بيتك معناسي شاعر رضي الله عنه اجرم كندو نفسينه خطاب
ايدوب ايدر كه كوز ياشني دوك كه كوز حرامه ونامشروع
يرلره نظر ايتمكده عصيان اخلاطيله ممتلی ومختل الحال
اولمشدر كه استفراغ اخلاط رديه كركدر ومن بعد پرهيز
وندامته التزام ايله
ياشي حرام ايله طولو كوزدن آقيدوب ● قلغل كجن كناهلر ايجون ندامتی

وخالف النفس والشيطان واعصهما
وان هما محضاك النصح فاتهم

قوله وخالف يعني نفسه وشيطانه مخالفت ايله واول
● ايكيسنه عاصي اول واكر آنلر سكا خالص وسلوك
● كوستره لر سن آنلري كذب ايله متهم قيل كه ايكيسي دخي
دشمنكدر نتكيم حضرت رسالت عليه الصلوة والسلام
● بيوردي اعدى عدوك نفسك التي بين جنبيك
وحضرت عزت اسماؤه شيطان عليه اللعنه
حقنده بيوردي ●
شيطانه نفسه عاصي اول بقي مخالفت ● اوكوت ويرلرسه سكا ايله تهمتی

ولا تطع منهما خصما ولا حكما
فانت تعرف كيد الخصم والحكم

یعنی مطیع اولمه اول ایکیسندن هر برینه خصم اولدقلری
حالده اولسون ویا خود حاکم اولدقلری حالده اولسون
بس سن خصمك وحاکمك مکرنی بیلورسن
خصم اولسه‌لر یاخود حکم انلاره اویمغل ساکنه فایده قل خصمك حکومتی

واستغفر الله من قول بلا عمل
لقد نسبت به نسلا لذي عقم

یعنی مغفرت طلب ایلرم عمل سز قولدن اول جهتله که
مجرد قول ایله قطعا ولدی اولمین عقیم تحقیق نسله نسبت ایلدم
نسل عقیم کبی عمل سز مقاله تسبیب قلدم ایدرم آندن انابتی

أمرتك الخير لكن ما ائتمرت به
وما استقمت فما قولي لك استقم

یعنی سکا خیری امر ایلدم لکن بن امری قبول ایلمدم و مستقیم
دخی اولمدم بس نیچون سکا استقم دیو امر عظیم ایلدوکم زیرا
که استقم دیمك امر عظیمدر که حضرت رسالت صلوات الله
وسلامه علیه شیبتنی سورة هود دیدی یعنی سورة
هود بنی پیر ایلدی اول جهتله که اول سورهٔ کریمه‌ده حضرت
جلالت شأن جلت جلالته

خیر اشلر دیدم اشلمدم طوغری اولمدم بس نیجه قیلدیرم سکا بن استقامتی

ولا تزودت قبل الموت نافلة
ولم أصل سوى فرض ولم أصم

یعنی موتدن اول کیدین بو نافله نمازی و اوروجی ازق
ایدینمدم و دخی فرضدن غیری نماز قلمدم و اوروج
دوتمدم که سبب رفعت و درجات اوله ایدی
اولمزدن اول نافله‌لر زاد ایدینمدم صوم و صلاة قلمدم الا فرضی

ظلمت سنة من أحيا الظلام الى
ان اشتكت قدماه الضر من ورم

ظلمت سنة من یعنی ترك ایلدم زمان ماضیده اول ذات
شریفك سنتنی که نافله نماز له قراکولقی کیجه‌لری سوکه
دکین احیا ایدردی که ایکی مبارك ایقلری شیشمکدن
ضرر کلدوکی سببدن شکایت ایلدی اول ذات
شریف محمد مصطفی در صلی الله علیه
اول دنلری دری وتنك سنتنی قودم کیم ایاغی قبلوری ورمدن تشکایی

وشد من سغب احشاءه وطوى
تحت الحجارة كشحا مترف الادم

قوله مترف الادم ای الواسع عیش لامة بالنعمة وهو
منصوب بانه حال من النبي عليه السلام یعنی انه

يفعل كذا حال كونه مترف الادم اى حال كونه عن القلب
ومستغنيا عن حيوة الدنيا وزينتها لا من ضرورته
ويشهد عليه قوله بعد وراودته الجبال الشم
من ذهب يعنى اول حبيبك سنتين ترك ايلدوكه
آجلقدن كندونك مبارك بغرسقلرين محكم بغلردى
وطاش التنده بوكرن دخى محكم دردى تا كه كافر
انى آج صنميا لدى مترف الادم اولدوغى حالده ●
آج اولدوغى غنجه يوركى صالنماغيچون ● نازك تننيه بغلر ايدى اوك حجارى

وراودته الجبال الشم من ذهب
عن نفسه فاراها ايما شمم

راودهنك مصدريدر اوده دندر مراودهنك معناسى
ارادتدر واردت مراد ايدمكدر ويقال راود
عن نفسه نتكه كلام قديمده وراودته التى هو فى بيتها
عن نفسه الايه وراودتهنك فاعلى جبالدر الشم
جبالك صفتيدر كه جمعى اشمدر واشم اعظم معناسنه
ايله جبالكه آلتوندن ايدى فاراهانك فاعلى حضرت
رسالت عليه السلامدر ● وضمير بارز جباله راجعدر
وقوله ايما شمم اى صفة ايجوندركه ما ارا سنده داخل
اولمشدر مررت برجل اى رجل كبى يعنى بر رجله كجدمكه

اول رجل رجوليتده كامل در ديمك كبى وشمم دخى
ارتفاع معناسنه در وبيتك معناسى مكر حضرت
بارى عز اسمه نك امريله آلتوندن مخلوق يوجه طاغلر
حضرت رسالت حضورينه كلوب يا رسول الله بزى قبول
ايله كه الله تعالى بزى سكا ويردى تا كه احتياجك
اولدوغى وقتده بزدن آلوب خرجلنه سن ديوب
حضرت رسالتى مراد ايلديلر وجدان كه تضرع ايلديلر ●
حضرت رسالت عليه السلام قبول ايلميوب كمال ارتفاعله ارتفاع واستغنا نام كوستردى
آلتون كومش بو كلر اكا ديرلر ايدى كل ● اول كوستردى آل جكوب ابدن رزق فنى

واكدت زهده فيها ضرورته
ان الضرورة لا تعدوا على العصم

قوله اكدت يعنى تاكيد ايدوب محكم ايلدى وضرورة
حاجتدر وتعدو عدوادن مشتق دركه عدوان ظلمدر
وعصم جمع عصمتدركه عصمت اولدركه آنكله اعتصام
اولنه وضرورتى اولى مرفوعدركه اكدنك فاعليدر
وزهده منصوب مفعول بهسيدر يعنى ترك ايلدم اول
ذات شريفك سنتيكه اول سلطان زهده شولقدر
دركه زهدينى حاجتى تاكيد ايليوب محكم ايلدى اول
جبال حقنده زيرا شونكه پادشاه لايزال اعتصامه

سبب اولمشدر ضرورتی اکا ظلم ایده مزکه آنک دنیایه میلی اوله ۞
زهدینی ضرورتده محکم قلوردی ۞ زیرا ضرورت بینه بیکلری عصمتی

وكيف تدعو الى الدنيا ضرورة من
لولاه لم تخرج الدنيا من العدم

بیتک معناسی نیجه دعوت ایلیه اول کمسنه نک ضرورتی
که اکر اول کمسنه اولمسیدی دنیا عدمدن وجوده کلمیه‌جکدی
نتکم باری عم نواله دن حدیث قدسی وارد اولوب
لولاك لولاك لما خلقت الافلاك دیدی ۞ ترجمه ۞
اولکیم اول ولمیا ایدی اولمازدی جهان ۞ دنیا زینته دعوت ایدیجی ضرورتی

محمد سيد الكونين والثقلين

الكونين دنیا و آخرتدر والثقلين آدمی و پریدر والفریقین
تثنیه الفریق درکه فرقه بولک معناسنه در ۞ و عرب بالضم
والتسکین عرب معناسنه در و عجم جمع عجمی در و بیتک
معناسی اول ذات شریف که محمددر ۞ اول محمد که کونینک
و ثقلینک و عربدن و عجمدن ایکی فریقک اولو سیدیدر
سید جمیع کونه محمددر که آنک ۞ هم انس و جن عرب و عجم دعوتینه

والفريقين من عرب ومن عجم
نبينا الآمر الناهي فلا احد

یعنی اول مخدوم و شریف که بزم پیغمبرمزدر که معروفه
امر ایدیجی در ۞ و منکردن نهی ایدیجی در ۞ پس مخلوقاتدن
هیچ بر احد اندن یکرک یوقدر ۞ بر محلده نعم دیسه
آرتوق اندن لا کلمز ۞ و لا محلنده دخی لا دیسه آرتوق
نعم کلمز
اولدر نبیمز امر و ناهی کمسنه‌نک ۞ لا و نعم انکلین یوق مقالی

ابرّ في قول لا منه ولا نعم
هو الحبيب الذي ترجى شفاعته

یعنی اول محمد حبیب الله درکه آنک شفاعتی رجا اولنور
اهوال دنیویه دن و اخرویه دن هر هول مقتحم ایچون
یعنی قورقولودن امور عظیمه داخل اولان قورقولر ایچون
اول بر حبیبدر که قنی قورقولر ایچون ۞ مجموع عالم اندن اومرلر شفاعتی

لكل هول من الاهوال مقتحم
دعا الى الله فالمستمسكون

فالمستمسكون

مستمسکون انلردر که تمسک بالله ایلدیلر یعنی اللهک دعوتینه
اعتصام ایدوب الله‌ه صغندیلر و حبل لغتده ایپه دیرلر
اما بو محلده حبلدن مقصود حبل الله درکه مراد قرآندر
غیر منقطعدر قال الله تعالى
بیتک معناسی اول حبیب الله نیجه کمسنه‌لری الله تعالی

دعوت ایلدی شول کمسنه‌لرکه تمسك بالله ایلیوب انك
رضاسن کوزلدیلر برایبه یاپشدیلرکه هرکز منقطع
اولمزکه اول ایپ قرآندر
اوزلمیسی ایپه یاپشدی کا اوین ● زیراکه طوغرو حق یولنه قلاوزدی دعوی

مستمسكون بحبل غیر منفصم

یعنی اول حبیب عزتنه ده وشرفده جمیع انبیایه و
جمیع رسله فایق اولدی یعنی تجاوز کوستردی خلقدن
وخلقدن یعنی سیرتدننه که انا افلح دیدی والله
تعالی جل وعلا دیدی وانبیادن
ورسلدن علیهم السلام هیچ آفریده انك مقاربی
علمده وکرمده اولمدیلر
خلق خلقده قاموسیدن زیاده در ● علم وکرمده بوقدر کامل کمسنه دخی

فاق النبیین فی خلق وفی خلق
ولم یدانوه فی علم ولا کرم

غرف لغتده صویی الیله دریادن ویا نهردن الوقالدر مقدر
ورشف صویی ایکی دوداغیله المقدر وبو محلده مراد هو
یوزندن یعنی صویی ایکی دوداغیله المقدر که من الدیم
دیدوکی قولنك معناسیدر ● ودیم یغمور در بیتك معناسی

جمیع انبیا واولیا ورسل علیهم السلام حضرت رسول الله
علیه السلامدن التماس ایدیلر ابدا که انك انعام بحرندن
بر اوچ صو الالر ● وانك علوم یغمورندن دخی بر قطره الالر
انك بحاد غرفی وباران رشفی ● مجموع انبیا دیلر آندن شفاعتی

وکلهم من رسول الله ملتمس
غرفا من البحر او رشفا من الدیم

قوله تشکلت من شکلة الکتاب دیدرکه کتاب اعرابله
قید ایتسلر وشکلت بنا مره در شکلتدن مراد یعنی
حکمتلرك براغوسندن دیمك اولور بیتك معناسی
یعنی جمیع انبیا ورسل واقفلردر لوآنك نقطه
علمیدنك وشکله حکمتدن اولدقلری حالده وحضرت
رسولك علیه السلام بسایط ومرکبات ایله علمده درجه
واردرکه آنك نهایتنه علام غیوبدن غیری کمسنه‌نك
اطلاعی ووقوفی در
طوبرقنده هر بری حدیثره نقطه‌دن ● یا تشکله‌دن که قبلدی علمی وحکمتی

وواقفون لدیه عند حدهم
من نقطة العلم او من شکلة الحکم

باری النسم یعنی خالق نفس دربلکه بو بیت ابیات ماضیه
نتیجه‌سیدر یعنی چون مقرر اولدیکه جمیع انبیا ورسل

عليهم الصلاة والسلام حضرت رسالت مآب
صلى الله عليه وسلم ايله برابر دكللردر بس لازم
كلديكه حضرت رسالت عليه افضل الصلاة ذات
شريفدر كه انك صورتي ومعناسي تمامدر هيچ
قصوري يوقدر وبعد التمام والصورة والمعنى
حضرت بارئ النسم جل جلاله انى حبيب ومحبوب ايدندي
انى حبيب ايدندي ايرشديكي زمان تمامنه معنى وصورتنى

فهو الذي تم معناه وصورته
ثم اصطفاه حبيبا بارئ النسم

قوله غير منقسم يعنى انك حسنلرى جوهرينك بعضى
كنذينك ذات شريفنك وبعضى اخرى غيرنده اولور
دكلدر بلكه في ذاته در في غيره دكلدر يعنى اول حبيب الله
حسنلرده اكا شريك بولنمقدن منزهدر يعنى شريكي يوقدر
نته كه وحدانيتده وعامه تنزيهاتده حق تعالى علت
اسماوه منزه اولدوغى كبى فاذا كان كذلك لازم كلديكه
انك حسنى جوهرى غير منقسم اوله كه هماناكا مخصوص اوله
اولدى محاسنده منزه شريكدن يوقدر چو حسنى جوهرينك انده قسمى

منزه عن شريك في محاسنه
فجوهر الحسن فيه غير منقسم

قوله دع يعنى ترك ايله شول نسنه كه نصارى اونسنه
نبيلرى حقنده دعوى ايلديلر اول حبيبك مدحى بابنده
نه ديلرسك حكم ايله ودخى حكمه راضى اولوب اول
سلطانك حقنده نه حكم اولنديسه اول حكمى قبول ايله
يعنى بيت سابقده منزه عن شريك ديلديكه اول
سببدن خلاف مقصود بر معنى فهم اولنمق كورنديكه
اول خلاف مقصود معنى دعواى الوهيتدر زيرا
اول شريكدن منزه اولن اول واجب الوجود حضرتلريدر
جل وعلا اندن غيرى شريكدن منزه سلطان يوقدر
الا كه عباد الله ده دخى اول سلطان كونين حضرتلريدر
شرفده وعلوده شريكدن منزهدر چونكه شاعر
طيب الله ثراه بو خلاف مقصود معنايى بولديسه
دع ما ادعته النصارى ديدى يعنى كه نصارى
عيسى پيغمبر عليه السلام ومريم خاتون حقنده
تكريدر ديو حق تعالى حضرتنه تشريك ايدرلر ودى
با وجود كه حق سبحانه وتعالى حضرتلرى شريكدن
منزهدر كه سوره اخلاصده بيورلمشدر
نصرانيلر نبيلرنه ديدوكن قوسون قيل بجه ديلرسك سن اكا دردلو مدحى

یعنی چونکه حضرت رسالتک الله تعالی نك قولی وحبیبی
بلدوکیسه شرفدن وعظمتدن نه دیلرسك انك ذات
شریفنه نسبت ایله وعظمتدن وکمالدن دخی نه دیلرسك
انك قدرنه ومقدارینه نسبت ایله
والله نسبت ایلدیکیده یلسك شرفی ● هم قدرنه نجاسی دیلرسك جلالتی

دع ما ادعته النصاری فی نبیهم
واحکم بما شئت مدحا فیه واحتکم

قوله فیعرب ای یتکلم یعنی سویلیه بله بو بیت بیت سابقك
دلیلیدرکه شرفدن وعظمتدن نه دیلرسك حضرت
رسالته نسبت ایله دینلمشیدی لاکما هو حقه هیچ بر متکلم
اقتداری یوقدرکه انی دیلکه مدح ایلیه بله زیرا فضائل
وکمالاتنده شریکندن منزهدر
یا بو رسولك فضلنه بر حد یوقدر ● کیم یتیشه اکا متکلم عبارتی

وانسب الی ذاته ما شئت من شرف
وانسب الی قدره ما شئت من عظم

● دارس الرمم اسکی وچورومش کمکلره دیرلر یعنی رسول
علیه السلامك قدری اعظمدر شویلکه اکر انك اسماسی ومعجزاتی
قدرنه مناسب اولیدی لازم کلیدیکه انك اسم شریفیله
● دعا اولندقده اسم شریفی دارس رممی احیا ایدوب

دری ایدر ایدی ● نته کم مترجم بیورر ● کر معجزاتی
قدرنه کوره اولایدی دیرلده ایدی ادی اکلدقده
اتیی ● لم یمتحنا بما تعی العقول به ● حرصا علینا فلم
نرتب ولم نهم ● قوله لم یمتحنا الی اخره یعنی حضرت رسالت
● علیه السلام عاجز اولدیغی نسنه ایله بزی امتحان
ایلمدیکه بزم اوزریمزه حریص اولدیغی جهتدن وقوله
ولم نرتب ارتیب یرتاب دن نفس متکلم مع الغیردر ولم نهم
دن درای لم نتحیر یعنی متحیر اولمدق پس شمدی لازم کلدیکه
بز دخی حضرت رسالته شك ریب ایتمیاوز ● نته که مترجم
بیورر ● بویوق بیورمادی بزه کوچ کم ● برآغه وزهایملغله
کوکلنه درلو ریبتی ● اعیی الوری فهم معناه فلیس یری للقرب
والبعد فیه غیر منفحم ● قوله اعیی یعنی عاجز ایلدی ووری
مخلوقاتدر وقوله غیر منفحم ● ساکت دیمکدر بیتك معناسی
اولحضرت رسالت علیه السلامك معناسنك فهمی
مخلوقاتی عاجز ایلدی پس اول سلطانك بعدنده وقربنده
سکوت ایدجی غیری نسنه کورمزکه جمله مخلوقات ساکت
طورورلر ● نته که مترجم بیورر معناسی فهمی خلقی نونك عاجز
ایلدی ● کمسنه یوقکه اکا یلندی حقیقتی کالشمس تظهر
للعینین من بعد صغیرة وتکل الطرف من امم ● الا ممر بالفتح

٢٠ فان فضل رسول الله لیس له
حد فیعرب عنه ناطق بفم
لو ناسبت قدره آیاته عظما
احیا اسمه حین یدعی دارس الرمم

یعنی بهام هیمدر

قرب معنا سندر یعنی حضرت رسالت علیه السلامڭ كونش
كبیدركه ایراقدن كورنانی صغیر ظن ایدب كوچك صنور اما وقتی
كه جدا نظر اولنسه و یا خود یقیننده نظر اولنسه كوزی
قمشدرر و متحیر ایلر غایت كثرتندن و كثرتندن شعاعندن
و حرارتندن و حضرت رسوله ایراغ اولنلرك كوزینه اول
سلطان كونین صغیر كورنوركه زهی تصور باطل زهی خیال
محال وقتی كه مكان قربنده امعان نظر ایله نظر اولنسه
بر مرتبه ده عظمتله و هیبت ایله كورنوركه اول عظمت
و هیبت قوت تقریر لسان انسان ایله بیان اولنور اولمزدر اول
سلطان شرفنی فرق ایتمكدر و تشخیص حقیقت فهم ایلمكدر اول
سلطانه قرب اولنلر ایله بعید اولنلرك ما بیننده بین فوق السموات
و تحت الارضین تفاوت وار نیته كه مترجم بیورر كونش كبی
كوزه ایراقدن كچی كلور كور باقماز یقیندن كا شویله خشنی
وكیف یدرك فی الدنیا حقیقته قوم نیام تسلوا عنه
بالحلم كلمهٔ كیف بو محلده استفهام انكاریدر و نیام جمع
نایمدر و تسلوا تسلیدندركه تسلی صبر و آرام ایدب بر كمسنه
یه فی الجمله راضی اولمقدر و حلم بالضم دوش كورمكدر
یعنی حضرت رسالت علیه السلامڭ حقیقتنی دنیاده نایم اولنوب
اویقوده اولان قوم ادراك ایده مزلركه حضرت رسالتك

كمال قوت قدسیه سنڭ معرفتنده مجرد اویقوده دوشنده كورنمك
اولمشلردر و لفظ دنیا اشارتدركه الله تعالینڭ حبیبی
محمد مصطفانڭ معرفتنڭ محلی دنیادر پس هر كه آنلری
بونده بلمدی سعادت ابدیه و مرتبهٔ ازلیهٔ عالیه یی ادراك
ایلمدی و نعوذ بالله آنلرك بونده خالق مخلوقاتی و حبیب
سرور كایناتی بلمدی دنیاده متمتع اولمیوب و آخرتده
محروم اولوب نار جحیمده مخلد و مؤبد قالدیكه الدنیا
مزرعة الآخرة دردر نیتكم مترجم بیورر دنیاده انی نیجه بله
اول ایو كیشی كه انده اكا كترمش اولا دوش سلوتی
فمبلغ العلم فیه انه بشر وانه خیر خلق الله كلهم
قوله كلهم مجروردر زیرا تاكید معنویدر خلق الله
دن و میم دخی مكسوردر ضرورت شعریه ایچون
و بو بیت بیت سابقك نتیجه سیدر یعنی وقتی كه
بر قوم اویقوده اولالر دخی اول سلطانڭ حقیقتن
بلمیالر پس شمدی اول قومڭ مبلغ علملری یعنی نهایت
علملری اولدركه اول رسول الله افضل الصلوات
بشردر و مخلوقاتڭ اولوسیدر نته كه مترجم بیورر
بو دكلو بیلنور همین اولكم بشردر هم تكری
خلقنڭ بكی اهلی فضیلتی وكل آی اتی الرسل الكرام بها

فانما اتصلت من نوره بهم قوله بهم ده میم مکسور
اولمق ضرورت شعریه ایچوندر و آی جمع ایدر معجزات
انلره یتمشدر الا حضرت رسالت علیه السلامڭ
مبارك نورنڭ واسطه سیله اولمشدی نته که
مترجم بیورر نورندن استفاده قلمشدر وانڭ
مجموع انبیا که کوز مشلرایدی فانه شمس فضل هم
کواکبها یظهرن انوارها للناس فی الظلم کواکب
جمع کوکب یلدز معناسنه در یعنی حضرت رسالت
صلی الله علیه وسلم فضل کونشیدر و جمیع انبیا
ورسل علیهم السلام انوڭ فضلی کونشنڭ یلدزلری
یدرکه اول کواکب کندو نورلرینی جمله آدم اوغلنلرنه
کیجه لرده اظهار ایدرلرکه کونش وارکن محو
اولورلر نبیدن عرض اولدرکه جمیع انبیا
ورسل علیهم السلام اول زمان رواج بولدیلر
حضرت رسالت علیه السلام دینی ظاهر اولمامشدی
وچونکه انوڭ دین شریفی ظهور بولیجق جمیع نشانلرڭ
دینی منسوخ اولدی نته که مترجم بیورر اول
فضل کونشیدر انلر کواکبی خلق اوستنه قومزلر
انه شبهه ظلمتی اکرم بخلق نبی زانه خلق بالحسن

مشتمل بالبشر متسم قوله اکرم بو مقامده صیغهٔ تعجبدر
وزنا وزینه معنای واحددر معناسی مزین ایلدی
دیمکدر وقوله بالبشر طلاقت وجهدر ومتسم
ابتسامدن مشتقدرکه ابتسام نشان ایلمکدر یعنی
تعجب چوقدر اول نبینڭ حسن صورت ظاهریسی که خلقتیدر
اول حسن صورت ظاهرینه صورت باطنه سی که خلقیدر
زینت ویریجیدر که نبی مزبور حسن خلقله مشتملدر یعنی
خلقله موصوفدر ودخی طلاقت وجهله متسمدر یعنی
کشاده رویلغله علامت نمشدر نته که
مترجم بیورر حسنیله مشتملدر و بشریله متسم نه
خلقی اولورکه ویرمش اکا خلقی زینتی کالزهر
فی ترف والبدر فی شرف والبحر فی کرم والدهر فی همم
زهر لغتده چچکدر وترف تنعم معناسنه در
وبدر ایك اون دوردنجی کیجه سنه درلر وهمم جمع
همتدر یعنی اول حبیب الله غایتده لطافتده
چچك کبیدر وارتفاع وشرفده بدر کبیدر
وسخا وکرمده بحر کبیدر وهمتلو لکنده
دهر کبیدر یعنی طول زمان کبیدر بالکلیه ابدا
حضرت رسالت علیه السلام دهر تشبیه ایلمك

اولدرکه بحسب الظاهر دهر منعم دیرلر اسناد
وسبب طریقیله نته که علماء عظامك عبارتلرنده
واقع اولمشدرکه انبت الربیع البقل دیرلر
یعنی بهار سبزه لری بتوردی دیمکدر وعلمانك
مقصودلری اولدرکه بهار سبزه لری الله تعالی
بحسب الظاهر یعنی بهار سبب وجود سبزه در
اما فی الحقیقه سبزه لری الله تعالی عز شانه بتورر
نته که مترجم بیورر ⊙ بجاك کبی برقده شرقده قمر
کبی ⊙ دریا کبی کرمده زمان کبی همتی کأنه وهو
فرد من جلالته فی عسکر حین تلقاه وفی حشم فردك
معناسی یکانه در وجلالت عظیم القدر در وحشم
حدمدر یعنی کویا که حضرت رسالت علیه السلام
عظمتده اولدوغی حالده عسکره ملاقی وبنجاق
وخدام اورتاسنده یکانه در که انك شبیهی
ونظیری یوقدر اما مترجم معنایی بوره نوع
مخالف ایلمشدر ⊙ نته که مترجم بیورر مفرد بیوز
دکنده انی کوستردی ⊙ حبل حشمده ایچنده یوزر کبی ⊙
حشمتی کأنما اللؤلؤ المکنون فی صدف فی معدنی
منطوق منه متبسم لؤلؤ لغتده انجودر اولمشدر

دیمکدر ومعدن کان معناسنه در کیم انلردن
اشیاء معدانیه حاصل اولور التون وکومش کبی
ومنطقدن مراد بو محلده حضرت رسالت علیه السلام
مبارك دیلیدر ومتبسمدن مراد اول حضرت حبیبك
مبارك طوطاغیدر که انوکله تبسم اولنور
یعنی انوك کلماتی انجو کبیدر که صدف
ایچنده اولا که ایکی معدندن حاصل اولورکه
رئیسی زمان شریفی وبر ⊙ لطیفیدر بو معنا شارح
مذکورك رأییدر اما فقیر ایدر لؤلؤدن مراد حضرت
حبیبك مبارك دیشلریدرکه شول وقتن تکلم
وتبسم ایلیه اول مبارك دیشلری معدن منطقدن
ومعدن تبسمدن کلان لؤلؤ کبی ظاهر اولورکه مترجم
دخی بو معنایه ذاهب اولمشدر نته که مترجم بیورر
مکنون در در صدف ایچنده صانکه اغزنده دیشلری
قلج ایتسیامتی لا طیب یعدل تربا ضم اعظمه طوبی
لمنتشق منه وملتثم ⊙ ومنتشق لطیف قوقوبی قوقوبجی
در وملتثم اوبجیدر یعنی حضرت رسالت علیه السلام
مبارك قبرنك طپراغی شونلردرکه انوك برابری لطیف
قوقولی نسنه ومنتشق لطیف دنیاده یوقدرکه

اول تراب حبیبك مبارك عظامنه ضم اولنمشدر
ونه امیدلو اولمسنه كه اول قبر شریفی منتشق
اولوب وملتشم اولا یعنی قوقولیوب اویمش
اولا نته كه مترجم بیورر اول تربه كبی كم یاتور
انده نه طیب اولا دولتلنك كه یلیه اولاری
تربتی في ذكر مولده علیه السلام ابان مولده عن
طیب عنصره یا طیب مبتدا منه ومختتم
قوله ابان بمعنی اظهر ومولده ابانك فاعلیدر
عنصر اصل معناسنه در ومصراع ثانیده مصنف
رحمه الله ندا ایدوب یدر یا طیب مبتدا الخ
یعنی مبتدادن مراد حضرت رسولك ولادتی
در ومختتمدن مراد وفاتیدر وندا طلب اقبال
وسعادتدر یعنی مصنف طاب سراه طلب وتمنا
ایلركه حضرت رسالت ولادتنك ووفاتنك
طیبندن كم اولی نه خوش اولدی واخری داخی نه خوش
اخردر نته كه مترجم بیورر بدوی وختمی انوك
طیب عنصری اولكون بلور مشدی كه اولدی
ولادتی یوم تفرس فیه الفرس انهم قد انذروا
بحلول البؤس والنقم قوله تفرس فراستدندر

وبؤس شدتدر وعذابدر ونقم جمع نقمتدر كه
نقمت اسم مصدردندر یعنی روایت اولنور كه فرس
طائفه سندن مجوسیلر واردی كه اوده
طپرلردی شویله كه بیك ییل واردیكه اول قوم
سونمش اودلری یانا ردی اتفاق حضرت رسالتك
علیه السلام مبارك ولادی واقع اولدوغی
كیجه اول اود سوندی وطائفه مذكوره اونلردن انده
انواع بؤس ونقم واقع اولدی دخی بو طائفه
فراستله بیلدیلر كه كندولره خوف وخشیت
كلور نته كه مترجم بیورر هم اول كون ایدی كه
بو بؤس ونقم ایردی ملوك فرس ایدوبدن فراستی

وبات ایوان كسری وهو منصدع كشمل اصحاب كسری غیر ملتئم

ایوان صفه عظیمه نك اسمیدر وكسری بفتح
الكاف وكسرها اسم انوشروان بن قباددر وفرس
پادشاهلرینه دخی كسری دیرلر ومنصدع
منشق معناسنه دركه انشقاق یارلمقدر وشمل
اضداددندر كاه اولوركه تفرق معناسنه
اولور وكاه اولوركه جماعت معناسنه
استعمال اولنور اما بو محلده جماعت معناسنه

درو ملّتنك جميع اولمقدر يعني حضرت رسالتك
ولادتي كيجه سنده انوشروان بن قبادك
ايواني چاتلادي و يارلدي نته كه فرس كلرينك
اصحابي متفرق اولوب پراكنده اولمشلردي
نته كه مترجم بيورر جمعيتك نظامي هم
اول كون بوزلدي چون يارلدي طاق كسرى
و طاق اولدي طاقتي والنار خامدة الانفاس من اسف
عليه والنهر ساهي العين من سدم خامدة الانفاس
ميرنده معناسي نه در يعني اول اودا اولدي مكدر
و اسف تأسفدندر غمگين اولمقدر وساهي
غفلت ايدجيدر وسدم حزن و ندامتدر والنهرده
اولان واو واو عاطفه در ويا خود واو حاليه
اولا يعني حضرت رسالتك ولادتي كيجه سنده
مجوسيلرك اودي معبودلري ايدي انلرك سبندن
تأسف كلوب سوندي و اهل فرسك معتقدلري
دخي مشركلر و كافرلر اول صودن انتفاع
ايدكلرينه اول ايرماغه ندامت و حزن كلوب
اول ايرماق حيرت ويترن جشمه اولوب بولانوب
قان اغليوب قوردي مترجم بيورر اول سوندي

اوده طپنلرك اودي هم ايرماق تحيرندن اونندي
يعني وساء ساوة ان غاضت بحيرتها ورد واردها بالغيظ
ساوه بر شهر اديدر وقوله ساء يعني ساوه غمگين
ايلدي زيرا ساوه ساءنك مفعول بهيدر اما
بو محلده ذكر محل اراده حال الدر كه ساوه‌يي
ذكر ايتمكدر مراد ساوه‌نك قومدر وقوله ان غاضت
يعني صويي اكسلدي قورودي والفظ ان
مصدريه در غاضت بحيرتها جمله‌سي ساءنك
فاعليدر وبحيره تصغير بحردن ورده يعني مرور
ايلدي ووارد هادن اولان ضمير بازه بحيره‌يه راجعدر
ووارد صو طلب ايدجيدر قال الله تعالى
فارسلوا واردهم اي طالب الماء بالغيظ غضبله
وقوله يعني شول وقتن كه صوسيزاو
لور صوصامشلردي بيتك معناسي حضرت
رسالت عليه السلام ولادتي كونده ساوه
نك جمله خلقي صوصايوب دكزلري كنارنه
عادت قديمه لري اوزره صو الماغه ادم
كوندرديلر اتفاق واردقده صو بولميوب
غضبله مرور كلوب ساوه اهلنه خبر ويرجك

ساوه قومنه حزن وغم واقع اولوب جمله سی
محزون اولدیلر نته که مترجم بیورر اول کون صو علکده
وهم دخی ساوه بحری کلدی صو المغه کلنه
خشمك واقتی كان بالنار رما بالماء من بلل حزنا وبالماء ما بالنار من ضرم
مصراع اولده اولان بالنار دکی با مع معناسنه در
وبالماء ده اولان با فی معناسنه در ومصراع
ثانیده اولان بالماء دکی با مع معناسنه در وبا
النار دکی با فی معناسنه در ولفظا ایکی مصرعده
دخی نافیه در وواو مصراع ثانیده واو عاطفه در
وكان دمکدر وضرم اودك شعله سندن
عبارتدر یعنی ساوه نك بحری حقنده شویله دیالدك
که گان بو بحرده اودیانمش ایمش که رطوبتدن
اثر قلمامش دیالدك ومجوسیلرك اودلری
حقنده دخی شویله دیالدك که بو اوتده كان
صو وار ایمش که اودن اثر قلمامش دیالدك
نته که مترجم بیورر بو صونك رطوبتی صنایدك
ورده وار ایدی غمدن یه صوده وار ایدی اودك
حرارتی والجن تهتف والانوار ساطعة والحق یظهر
من معنى ومن كلم جن جمع جنی در وقوله تهتف

اوازور در وساطعة ای ظاهرة وكلم جمع كلمه در
وبو بیتده لفظ معنادن مراد باطندر ولفظ
کلمدن مراد ظاهردر یعنی حضرت سرور کائنات
که ولادتی اولدقده وقتی که انوار الهی ظاهر
اولدی جنیلر اوازویرب غلوی عام ایلدیلر که اول
کون حق ظاهرا وباطنا ظاهر اولدی نته که مترجم
بیورر جن سویلشرلردی وبرق اورلردی نورلو
حق مبین ایدی معنا وکلمتی عموا وصموا فاعلان
البشائر لم تسمع وبارقة الانذار لم تشم قوله عموا
تخفیف المیم فعل ماضی جمع مذکردر عمی یعمی دن
که کوز سوزلکدر وصموا بتشدید المیم صاغرلقدر
واعلان اظهاردر وبشائر جمع بشارتدر شول
خبره دیرلر که اول خبری ایشیدنك بشره وجه
اول خبر سببندن تغیر کله وبارقه برقدن
مشتقدر برق یلدرم مقدر واندار تخویف در که
قورقوتمقدر ولم تشم شام یشیم دن مشتقدر
معناسی نظر ایلمکدر بیتك معناسی سؤال
مقدره دن جوابدر که سائل سؤال ایلدیکه حضرت
رسالت علیه السلامك ولادتی کوننده بو مقدار

اودار

علامتکه بشارتدن وانذاردن ظاهر و واقع اولدی
کفره نیجه بلمدیلرکه اعتراف وانصاف ایده کر
دیدی بو سؤال ایلدکن مصنف علیه الرحمه سؤال
مقدردن جواب ویرب ایتدیکه انلر کور واعمی
ایدیلرکه بارقه انذاری کورمدیلر وصاغر
ایدیلرکه اعلان بشارتی اشتمدیلر بو جواب ویردی
لف ونشر مشوش واردر نته که مترجم بیوردی
کورمدیلر اشتمدیلر کور وکر اولب انذار بارقه سنی
کلام بشارتی من بعد ما اخبر الاقوام کاهنهم
بان دینهم المعوج لم یقم اقوام جمیع قومدر وکاهن
کفره نک مقتدالریدر علما اهل اسلامک مقتدا
لری اولدیغی کبی ومعوج بتشدید الجیم اعوجاج
جدندرکه اکری معناسنه در لم یقم یعنی طورو
مدی ولفظ ما مصدریه در ومن بعد اخبر
الاقوام کاهنهم جمله سی محلا مرفوع
مبتدادن ومصرع ثانی خبر اجبار در یعنی بریسی
سزلک اکری دینکز قائم بولمز دیو کفریه کاهنلری
خبر ویردکدنصکره وقوله بعدما عاینوا خبر
مبتدادر نته که مترجم بیوردی اندن صکره بوکه

دیدی کاهن انلره بو قدر اکری دینکزک هیچ قوتی
وبعد ما عاینوا فی الافق شهبا منقضة وفوق
ما فی الارض من صنم وقوله بعدما عاینوده اولان
واو حالیه در وعاینوا یعنی عیانا کوردیلر انلر
وافق کوک یوزینک کنارلریدر وشهب شهابک
جمعیدرکه شهاب یلدزدن عبارتدر ومنقضة
بتشدید الضاد یعنی ساقطه یعنی دوشیجیدر وفوق
منصوبدر نزع خافض ایله یعنی موافقتجه یعنی حال
بوکه کفره یهودیلر افقده نجومک یره دوشدکنی
یریوزنده اولان صنملری وبتخانه لری یقلدیغنه
موافق معاینا کوردکلرندنصکره ایدی که کاهنلر
بان دینهم المعوج لم یقم دیدی روایت اولنور
که حضرت رسالت علیه الصلوة والسلامک
ولادتی کیجه سنده بر یهودی کوردیکه
آسماندن نجوم یره دوشر مکر بو زاده کورمش ایدیکه
اول کیجه که حضرت محمد علیه السلام
وجوده کله نجوم رجوم شیاطین کبی یره دوشه
دیو کورمشدی اتفاق کندو کندینه
بکرنکه بو کیجه آخر زمان پیغمبری وجوده

کلمشلردر دیدی چون صباح اولدی بو یهودی
صوردیکه هیچ بو کیجه کمسنه نک اوغلی طوغدیمی
دیدی ایتدیلر نعم عبد الله بن عبد المطلبک بر
اوغلی طوغدی دیدیلر یهودی ایتدی اول اوغلانی
بکا کوسترک دیدی کوستردیلر چونکه حضرت
رسالتک مبارک یغرینده اولان مهر نبوتی کوردی
دخی سرعتله سکردوب فریاد ایلیوب کتدی چونکه
مجالسنه وقریش یهودیلر مزکورک نعم سنی کوردوب
تعجب ایدوب کولدیلر یهودی ایتدی سز بکا کولرسز
واوغلان پیغمبردرکه بونک واسطه سیله
بنی اسرائیل پیغمبرلری منقطع اولدی قریش قومی یهودیدن
بو خبری ایشتدیلر متحیر قالدیلر نته که مترجم بیورر
هم کوردلر معاینه کوکده شهابلر اول دکلو کیم
دیز بدربری بولربی حتی غدا عن طریق الوحی منهزم
من الشیاطین یقفو اثر منهزم کلمه حتی بو محلده
اسمانیدن نجومک غایت سقوطندن عبارتدر وطریق
وحیدن مراد سما ایله ارضک ما بینیدر وقوله یقفو
یعنی بری برینک اردنجه تابع اولوب متوالیا قچرلردی
دیمکدر واثر بالکسر واثر بفتحتین عقب معناسنه

درکه ترکیه اهلی ایز دررلر یعنی اول کیجه حضرت
رسالت علیه السلام وجوده کلدی صباحه
دکین کوکده نجوم یرینه اینرلر ایدی وکوکلر ایله یر
اورتاسنده شیاطین علیهم اللعنه منهزم اولوب
بری بری اردنجه متتابع اولوب متوالیا قچرلردی
نته که مترجم بیورر تا وحی یولی اولدی اچق
دیو لشکری کوکدن خبر المادی بولدی هزیمتی
کانهم هربا ابطال ابرهة او عسکر بالحصی من
راحیة رمی هرب لغتده قچمقدر وابطال
جمع بطل درکه بطل بهادره دیرلر وابرهت بفتح الهمزه
والراء حبش کلرندن بر پادشاه ایدی در مکة الله شرفها
الله تعالی نک خرابی قصدینه عسکرله کلمش ایدی
حتی سورۃ الم تر ده واقع اولان اصحاب فیلدن مراد
بو عسکردر وحصی اوفاجق خرده طاشلره دیرلر
وراحتین راحه نک تثنیه سیدر که راحه آلت
آیاسنه دیرلر راحیه ده اولان ضمیر بارز حضرت
رسالت علیه السلام راجعدر یعنی حضرت
رسالتک ایکی مبارک اللرینک ایاسندن دیکیدر
دمی رمی رمیدن بناء مجهول درکه اتمق معناسنه

در

دن بیتك معناسی یعنی دیایدك كه شیاطین علیهم
اللعنه قچمقدن ابرهنك لهادرلری انهزام وفتنه
قچدقلری كبی ویاخود حضرت رسالت علیه السلام
ایكی مبارك الی ایچنده كی عسكرك اوزرینه
طپراق واوفاجق طاشلر صاچمش ایدیكه اول
عسكرك اول طپراق كوزلرینه كیروب كوردن
اولوب منهزم اولوب قاچمشلر ایدی كأن همان
شیاطین دخی اول وجهله قچرلردی نته كه
مترجم بیورر اصحاب فیلدن صندك بونلری كه
اولمشلر كه ایدی قومی اكا راحتی نبذا به
بعد تسبیح ببطنهما نبذ المسبح من احشاء ملتقم
نبذا تمقدیر وبطنهاده اولان ضمیرین بادزین
راحتینه راجعدر ومسبحدن مراد حضرت
یونسدر علیه السلام واحشاء حشادن كه
حشی یعنی سقلردر وملتقم لقمه یوزجیدركه
یونس پیغمبری بر لقمه ایدوب یودن بالقدن
مراد ونبذ المسبح دكی نبذ منصوبدر نزع خافض علله
یعنی كنبذ المسبح تقدیر نجه در یعنی حضرت
رسول علیه السلامك اولحصی الی ایچنده اكن

ایكن

اكن تسبیح ایدرلریدی بعدما حضرت اول تسبیح حصای
كفار طرفنه اتوب جمله كفره یی منهزم ایلدوكی
كان الله تعالی بالغك قرنبده تسبیح ایلین یونسی
طشره ایتدكی كبی ایدی نته كه مترجم بیورر تسبیحدن
صكره ایدی ابن حوت ملتقم كبی كه اتدی یونس
بوش قالدی حشوتی جاءت لدعوة الاشجار ساجدة
تمشی الیه علی ساق بلا قدم یعنی اغاجلر اول سلطانك
دعوتنه سجود ایله كلدیلر كه بالدرلری اوزرینه یوررلر
ایدی یاخود كه قدملری دخی یوغدی یعنی حضرت
علی كرم الله وجهه روایت ایدركه بر كون كفار
جماعتی حضرت رسالت علیه السلام اوكنه
كلدیلر ایتدیلر یا محمد اكر بو اغاجلری تكلمه كتوروب
شوبله كه سنك رسالتكه ونبوتكه شهادت ایده لر بز دخی
سكا ایمان كتوره لم والا یا محمد دیدیلر ایله اولسه
حضرت سید كائنات وسند موجودات ایتدی ای اغاجلر
الله تعالی حضرتنك اذنیله بر كوزدن قوپوب كلوب
بنم رسالتمه شهادة ایلك دینجه اغاجلر یوزندن قوپوب
وحضرت رسالتك اوكنه كلوب بلند اواز ایله سن
اخر زمانك حق پیغمبری سن یا رسول الله دیوب حضرت

نبینك نبوتنه و رسالتنه شهادة ایلیوب سجده ایلدیلر
چوق کفرهٔ فجره بو معجزهٔ عظیمه یی کوردیلر هذا ساحر
کذاب دیوب ایمان و اقرار ایتمدیلر و من لم یجعل الله
نورا فما له من نور و من یضلل الله فما له من هاد نته
که مترجم بیورر بیتمش اغجلری یوردردی بلا قدم
کل باکه دیدکنده اجابتلی دعوتی کانما سطرت
سطرا لما کتبت فروعها من بدیع الخط فی اللقم
لقم یول وسطی در یعنی یا نیدك که اول
اغجلر کتابت ایلدی اول شهادة وقتنده و اول اغجلرك
فروعلری یعنی بداقلری خط لطیفله یول وسطنده
بر سطر یازدیلر نته که مترجم بیورر صنایدك
بوداقلری یولده یازدیلر بر سطر خط کیم عجب بدیع
کتابتی مثل الغمامة انا سار سایرة تقیه
حر وطیس للهجیر حمی غمامه بولتدن بهاره دن و آنا
نیجه معناسنه در وطیس اسم تنوردن و هجیر
اسی کونك نصفنه دیرلر و حمی غایت قزمقدر
و قوله مثل منصوبدر و صفتیه مصدریه ایله اول
مصدریه محذوفه در یعنی مجیئا مثل غمام یعنی اول
اغجلر کلیجی اولدی غمامه مثل بوکه اول

غمامه حضرت رسالتك اوزرینه سایبان اولوب
حضرت رسالت علیه السلام نیجه یوردیسه بیله
یوریوب تنور کبی اسی کونك نصفی اویله وقتنده
اسیدن حضرت رسالتی حفظ ایدردی نته کیم
مترجم بیورر هر قنده یوردیسه بیلسنجه اولوردی
اسیدن بر یاره بولوت حمایتی اقسمت
بالقمر المنشق ان له من قلبه نسبة مبرورة القسم
قوله مبرورة القسم منصوبدر که اقسمتدن
مفعول مطلقدر و مبرورة و بران درشت و المقدر
و قوله اقسمت الی اخره یعنی طوغری انداجدم اول آیه که
حضرت رسالتك مبارك بر مغینك اشارتیله
منشق اولوب ایکی پاره اولمش ایدی بدرستی اول
قمرك حضرت رسالتك مبارك قلبندن نسبتی
واردرکه حضرت رسالتك مبارك قلبی داخی
منشق اولمش ایدی حضرت جبرائیل علیه السلام
الندن ابن عباس رضی الله عنه روایت ایلدیکه
مکة الله شریفك مشرکلری علیهم اللعنة
حضرت رسالتك یانینه کلوب ایتدیلر که اکر سن
نبوت دعواسنده صادق ایسك بو اوندوردنجی

غمام

كيجه نك اينى ايكى پاره ايله يا محمد ديديلر حضرت
رسالت دخى مشركلردن سؤال ايدوب اگر
بو وجهله معجزه ظاهر اولاجق اولورسه ايمان
گتوروب نبوتمه اقرار ايدرمسيز ديدى ايتديلر
نعم ايدرز ديديلر ايله اولسه حضرت رسالت
عليه السلام حضرت واجب الوجوددن بو معنايى
ديليوب باذن الله تعالى حضرت رسول مبارك
برمغيله آيه اشارت ايلدكده قمر ايكى شق
اولوب فى الحال حضرت رسالتك امرنه امتثال
ايلدى ايله اولسه حضرت رسالت بوجه اوازله
يا فلان يا فلان احضروا وانظروا ديو چاغردى
اما كفره وفجره محمد سحرى كوك يوزنه دخى يتشدى
ديو ايمان گتورمديلر نته كه مترجم بيورر
شول انشقاق ماهه قسم ايدرمكه انك ذات
شريف كوكلنه وار ايدى نسبتى وما حوى
الغار من خير ومن كرم وكل فى طرف من الكفار
عنه عمى قوله حوى لغتده جمع ايلمكدر وطرفدن
مراد كوزدر ولفظ ما موصولدر معطوفدر قمره
وموصولدن مراد حضرت رسالت ايله حضرت

ابوبكر

ابوبكردر يعنى انده يجرمش اول نسنيه كه انى غار
جمع ايلدى ايله نسنه كه جوددن وكرمدن
اولدى يعنى خالده كه اول حضرت رسول وحضرت
ابوبكردر وحال بوكه كفاردن هركز اول
نسنه‌يى كورمديلر نته كه مترجم بيورر قيلدى
خير وكرمى غار سورنك كافرلرك كوزنده وار
ايدى عمارتى فالصدق فى الغار والصديق
لم يرما وهم يقولون ما بالغار من ارم صدقدن
مراد حضرت رسولدر وصديقدن حضرت ابوبكردر
وقوله يرما ريم يريمدن مشتقدر كه يرندن
طورمقدر يعنى حضرت رسالت عليه السلام
وابوبكر رضى الله عنه يرلرندن حركت ايتمديلر حال
بوكه بو ايكيسى غار ايچنده ايدلر و بونلرى
استيوب كلن كفره بو غاره هيچ كيمسه يوقدر ديوب
دونب كيتديلر نته كه مترجم بيورر اول غار
ايچنده صدقله صديق ايدى بوكرن ديرلردى كيمسه
قالمدى قامتى ظنوا الحمام وظنوا العنكبوت خير
البرية لم ينسج ولم يحم حمام كوكرجندر كه مفردى
حمامه كلور ولم ينسج يعنى عنكبوت نسج ايلدى يعنى

على

طقسدی وکم تحم یعنی اول غارک قپوسنه عنکبوت
اغ کرمشدی وحمام جمع اولمشدی که حضرت
رسالت وحضرت ابو بکر اندہ غارہ گیرنده ایدوکی
معلوم اولمایه ایدی پس کافرلر کلوب بو
حالی کورجك ظن ایلدیلر که عنکبوت غارک قپوسی
اوزرینه اغ کردی وکوکرجن جمع اولدوغی
حضرت رسولدن اوزمنه کلدیر وبو بیتده
دخی لف نشر غیر مرتب دیرنه که مترجم بیوردر
انلر صنورلردی حمامیله عنکبوت حفظ ا
ایلمکه کلمدی خیر البریه وقایة الله اغنت
عن مضاعفة لها من الدروع عن عال من الاطم
وقایه لغتده حفظ ایلمکدر ومضاعفه نسنه یی
قات قات ایتمکدر ودروع درعك جمعیدر
که درع زیده کوملکه دیرلر واطم جمع اطمه در
حصاردن عبارتدر یعنی الله تعالینك حفظی قات
قات زره کوملکلردن وبوجه علی قلعه لردن
اعلادر که انلرك حفظندن وقایة الله یکرکدر نته
که مترجم بیورر قات قات زره لرده دخی شول
یوجه طاغلره محتاج قلمز آدمی حق وقایه سی ماساء

من

من الدهر ضیما واستجرت به الا ونلت جوارا منه لم یضم

قوله ماساء یعنی بکا تکلیف ایلمدی دهر وضیم ظلمدر
واستجرت به قولنده اولان واو عاطفه در ما نافیه
اوزرینه یعنی اجرته طوتمادم انی وضمیر باره حضرت
رسالت علیه السلام راجعدر ونلت یعنی بولدم
وجوار مجاورتدر ولم یضم یعنی ظلم اولنمدی ومنه
دخی ضمیر کما کان حضرت رسالته عایددر یعنی دهر
ظالم بکا تکلیف ایلمدی وحضرت رسولی دخی اجرته طوتمادم
الا اول سلطانك کونیده بر جواره یتشدم اول جواره
قطعا ظلم واقع اولمدی یعنی اندن بکا لطف واجر
یتشب انوك سایه سنده اول دهر ظالمك ظلمندن
امین ایدم نته که مترجم بیورر کیمسه کیمسه دن
کوربن کوچ صغنمدی اکا مکرکه بولدی جوارندن
راحتی ولا التمست غنی الدارین من یده الا استلمت
الندی من خیر مستلم التماس طلبدن عبارتدر ودارین
دنیا واخره در و استلمت یعنی الدم
وندی عطادن عبارتدر یعنی ایکی جهاندن غنایی
اول سلطاندن طلب ایلمدن عطایه یتشب اول عطایی
الدم حال بوکه اول سلطانك مبارك الیندن الدم

نته که مترجم بیورر دخی کمسنه اندن اومواومیانی
منکر دکدر اندن اکا عطایی نهایتی لا تنكر الوحي
من رؤياه إن له قلبا إذا نامت العينان لم ينم رؤیادن
مراد اویقودر یعنی اول سلطانک رؤیاسندن
یعنی انک دوشندن وحیسن انکار ایلمه بدرستی
اول سلطانک برکوکلی وارکه فخر مبارک ایکی
کوزلری اویسه مبارک کوکلی اویوماز پس
وحیه نجه انکار ایدرسین نته که حضرت رسول
علیه السلام بیورر ان عینی تنامان ولا ینام قلبی
نته که مترجم بیورر انک دشنده وحینه انکار
قلمه غل کوکلی اویمزدی کوزی نومتی وذاك حين
بلوغ من نبوته فليس ينكر فيه حال محتلم فذاك اشارتدر
وحیه که اول دخی ظاهر اولمسی حضرت رسالتک
اویقوسنده اولمشدی ومحتلم اسم فاعلدر احتلامدن
که احتلام دوش کورمکدر یعنی وحی که واقع
اولمشدر حضرت رسالتک نبوتی وقتنده واقع
اولمشدر پس دوش کورجی عزیزلرک حالی وحیه
انکار ایلمز نته که مترجم بیورر اول دمیدی که
ایردی نبوت بلوغنه پس امر منکر اولمیه حلم اهلی

عادتی

عادتی تبارك الله ما وحي بمكتسب ولا نبي على
غيب بمتهم تبارك الله یعنی الله تعالی
مخلوقاتک صفاتندن منزهدر وتبارك الله دن
مراد بو محلده تمجیددر یعنی امر عظیمدر بو معنی
که وحیی اکتساب ایله حاصل اولمز بلکه الله
تعالادن عطیه عظیمدر وعجب غریب امردر که
نبی غیبدن خبر ویرمکده متهم دکلدر که الله تعالی
اول عطیه علیه اکا ویرمشدر نته که مترجم
بیورر حق وحی اکتساب ایله اولمقده یوق جوازهم
انبیایه غیب ایچون اتمکده همتی فصل في بركة
الدعا اي دعوة كم أبرأت وصبا باللمس راحته
وأطلقت أربا من ربقة اللمم قوله کم ابرأت
ابرادن مشتقدر یعنی بری ایلدی وصب درد معناسنه
وراحه آل ایاسیدر وقوله طلقت یعنی کشاد
ایلدی یعنی اچق ایلدی وارب بکسر الهمزه مقیّد
معناسنه در یعنی باغلو دمکدر ربقه حلقه درکه
حیواناتک بوینلری اوزرینه طقرلر ولمم بفتح اللام
عقلک خلل بولمقلغیدر جوابی بیت اولدرکه نجه
چوق دردلولره اول سلطانک مبارک الی باشتمسی

خسته لقدن بری ایلیوب صحیح ایلدی و نجه چوق
بیهوشلق و عقلسزلق خلقه سیله مقید اولان
کمسنه لری انوک الی کشاده ایلدی نته که مترجم
بیورر انک الی طوقنمغله کیدی نجه درد هم حزن دی
نجه لردن داغ اتدی ریقی واحیت لسنة الشهبا
دعویه حتی حکت غرة فی الاعصر الدهم قوله احیت
یعنی احیا ایدوب دری ایلدی و سنه معرفدر
و شهباء تانیث اشهبدر که اشهب بیاض معناسنه
در و سنه شهبادن مراد قحطدر قزلق یلدر که ایچنده
نباتات بتموب یریوزی بیاضلغی اوزرینه نباتدن
خالی قالدغی سببدن سنه شهبا درلر حتی انوک
غرة سنه دخی غره دمك بوکه شبیه اولدغی
اجلدندر و اعصر جمع عصردر و عصر زمان معناسنه در
و دهم و ادهمدر که ادهم و اسود بر معنایه در
و مصراع اولك فحواسی اولدر که نجه قزلق یللری حضرت
رسالتك دعوتی و ضیافتی احیا و زنده ایلدیکه
افراد انساندن اول دیارده کمسنه قلمدی که غنی
اولمادی انوك نعمت ظاهرله و باطنله و مصراع ثانینك
فحواسی اولدر که حضرت رسالتك دعوتی و ضیافتی سنه

شهابی

شهبایی ایله احیا ایلدی که حتی اول یل عصر
دهم یعنی قرقولق زمانلر ایچندن بر غره یه مشابه
اولدی و اعصر دهمدن مراد اوجوزلق یلدر که
اول یل ایچنده سبزوات و نباتات چوق اولوب
یریوزی نباتات ایله اورتلو اولدغی جهتدن
اول یله عصر ادهم دیرلر که بونك خلافنه سنه
شهبا دیدکلرینه مترجم بیورر انوك دعاسی
اق یللی احیا قلوردی کیم اولور قاره یللر
ایچنده اوغری بعارض جادا و خلت البطاح
بها سیبا من الیم او سیلا من العرم عارضدن
مراد بولتدر و جاد جوددندر که جود سخا و ندی
معناسنه در و خلت یعنی سن تخیل ایلیه ایدك و بطاح
جمع بطحادر بطحا سیل کلجك یردر که انده
اوفق طاشلر و قوملر چوق اولا و سیب تمام انصبابدر
و یم بحر و بر معنایه در و سیل معروفدر و عرم لشکرك
کثرتنه و چوقلغنه دیرلر بیتك فحواسی اولدر که سن
تخیل ایده ایدك که اول سلطان اول قحط یلده دعوت
ایلدکده مبارك الی یغمور یاغدیرجی بولوت کبی دیو
تخیل ایده ایدك که و یا خود اول دعوت عامه ایله بطاح

بحردن برار مقدر ویاخود کثرت لشکردن بر سیلدر
دیو تخیل ایده ایدك نته که مترجم بیورر
ایله صنادك سن بدایجی سیل عرمرددر دکرلو
عطیتی **فی ذکر معجزات القرآن دعنی وصفی**
آیات له ظهرت ظهور نار القری لیلا علی علم
قوله دعنی یعنی نبی ترك ایله وآیات جمیع آیه درکه
علامت معناسنه در وقری ضیافتدر وعلم طاغدر
وبیتك معناسی اولدر که سن نبی قو وبنم وصفم
یعنی بن اول سلطانی وصف ایتمك لکوم اول وصفك
علامتلری واردر که طاغلر اوزرنده کیجه لرده
ضیافت وقونقلیغچون یاقدقلری اودلر ظاهر
اولماسی کبی ظهور واردر نته که مترجم بیورر
قونقلق اودی ظهور ایدی کیم یانر کیجه طاغلر باشنده
ظاهر اولدر جوابی **فالدر یزداد حسنا وهو**
منتظم ولیس ینقص قدرا غیر منتظم یعنی
انجو دزلمش اولدوغی حالده حسن بونندن زیاده در
حال بوکه دزلمامش اولدوغی حالده دخی
قدر وقیمت بونندن نقص دخی لازم کلمز بو معنادن
مقصود اولدر که اول آیاتکه ذکر اولندی انجو مثللو

درکه

درکه انجو حالت انتظامده حسن بونندن زیاده در
وشونیله کیم منتظم دخی اولمسه آنوك قدرینه نقص
دخی کلمز نته که مترجم بیورر انجو دریدر آرتقجه
کوسترر هم اول دزلمشی اولمسه یوقدر نقصنی
فما تطاول آمال المدیح الی ما فیه من کرم الاخلاق
والشیم قوله تطاول طولدندر یعنی اوزن اولور
وآمال جمیع امل در که امل امید معناسنه در
واخلاق جمیع خلقدر معروفدر وشیم جمیع شیمه
درکه شیمه عادتدر ما استفهامیه در یعنی ندر
بوکه اول سلطانك مدیحنك یعنی مدحنك مبدعی
دراولدی شول نسنه دن یکاکه اول نسنه ذات
شریفه رسول سید کائنات در اول ذات شریف
اخلاق حمیده وعادات پسندیده دن بو بیتده اخلاقه
آیت کریمه یه اشارت واردر که عایشه رضی الله
عنهادن صورلدیکه یا عایشه صدیقه حضرت
نبینك خلقندن بزه علم تنبیه ایلدی کندو حضرت
عایشه جوابنده ایتدی فان خلق نبی الله القرآن
دیدی یعنی بدرستی وراستی حضرت نبینك خلقی
قرآن ایدی نته که مترجم بیورر مدح ارزوسنه

اوزلقدرکه اکا کم لطفله کرمندر اخلاق
وشیمتی **آیات حق من الرحمن محدثة قديمة**
صفة الموصوف بالقدم آیات جمع آیتدر
وحالت نصبیدرکه حالدر قراندن و محدثة مرفوعدر
که مبتداء محذوفک خبریدر وقدیمة دخی مرفوعدر
وصفت منصوبدرکه بو وجهله مصراع ثانینک
اوزرینه معطوفدر یعنی اول آیاتکه انجو مثللودر
که خلق نبیدر ایله خلق نبیکه قراندر اول قران
حضرت رحماندن آیات حق اولدوغی حالده
حسبی ایله آیات بونلردن محدثه در یعنی حادثه
در حسبی ایله موصوفدر بالقدمک صفتی
اولدوغی حالده قدیمدر یعنی بو عبارت
قراندرزا و قورز حادثدن و قرانک قدیملک اوزرینه
عبارت دلیلدرکه اول قران دخی ذات
الله ایله قائمدر وجمله علماء حنفیه و
شافعیه که علماء حنفیه دن وحضرت شیخ
ابو منصور ماتریدی و علماء شافعیه ده حضرت
امام غزالی کبی قائللردرکه کتابده قران مصاحفده
حفظده حادثدر و شول عبارتک اوزرینه

وارد

وارددرکه اول عبارت دخی دالدر شول معانی اوزرینه
دالدرکه اول قرانک قدیمی ذات الله ایله قائمدر اول
قران نه عین الله در ونه غیر الله در نته که کتب کلامیده
مسطوردر واعتقاد ایله دخی بو وجهله اولمق
کرک بوندن غیری اعتقاد باطلدر نته که مترجم
بیورر موصوف بالقدم صفتی هم قدیم اولور
سزنته اوله آیت قران حادثی **لم تقترن بزمان**
وهي تخبرنا عن المعاد وعن عاد وعن ارم قوله
المعاد یعنی آخرتدر وعاد هود قومنک اسمیدر وارم
بعضیلر قتنده دمشقدر وبعضیلر قتنده عادک
آناسنک آدیدر وبعضیلر ارم بر شهرک وبستانلرک
اسمیدر دیدیلر وبعضیلر عادک آناسنک اسمیدر
دیدیلر نته که تفاسیرده سوره فجرده ذکر اولنمشدر
قوله لم تقترن یعنی اول آیات حقکه حضرت
رسولک علیه السلام اخلاق حمیده سیدر که قراندر
مقترن اولمادی بر زمانه یعنی اول آیاتک وقوعی
زمانی بر تعیین اولمدی حال بو که اول آیات روز
قیامتدن وعاددن بزه خبر ویردی نته که مترجم بیوردی
عادونه معانده دخی اول ذات لعمارددن بزه خبر

ورده‌خی بجز بر خلقه ستزیتی دامت لدینا ففاقت
کل معجزة من النبیین اذ جاءت ولم تدم یعنی اول
آیات دوام بولدی بزم قتمزده وسائر رسله نازل
اولان کتب سماویه کبی منسوخ اولمدیکه سائر رسل
نازل اولان کتب فرقان واسطه سیله اولدی منسوخ
بس اول سببدن سائر انبیادن صادر اولان کلی
معجزاتک قدرینه اول آیات فایق وعالی اولدی زیرا
انلرک معجزاتی باقی قلمدی و بو آیات قرآنکه حضرت
رسالتک معجزاتیدر روز قیامته دکین باقی قالدی
نته که مترجم بیورر اوزکه رسل نشانلرینی
بکری و بو نشانکیم ادایم اولدی ایروغی ترک ایدی
صحبتی محکمات فما یبقین من شبه لذی شقاق
ولا یبغین من حکم معا قوله محکمات یعنی باقی
قلمزلر حاکم قلنمشلردر وما یبقین یعنی باقی قالمزلر و
جمیع شبه دن وشقاق مخالفت وعداوتدر ولا
یبغین یعنی ظلم ایلمزلر وحکم جمیع حکمتدر که علوم
شرعیه دن عبارتدر بینک فحواسی اولدر که یعنی
اول آیاتکه ذکر اولندی حاکم قلنمشلردر که صاحب
مخالفت وصاحب عداوتک شهادتندن برنسنه باقی

قوم

قومزلر وحکمتلردن اولدیغی حالده کمسنه ظلم
وتعدی اتمزلر ومحکمات دیدیکه قولی حانو
سکونیله اولوب الله تعالی عز شانه نک
هو الذی انزل علیکم الکتاب منه آیات
محکمات بولنه موافق محکمات اولمغه مناسب
ایدی که حتی شارح مزبور مترجم مذکور
دخی بوکه ذاهب اولمشلردی لکن وزن
مصراعه خلل کلدیکی سببدن کاف مشدد دنک
فتحه سیله شرح اولندی نته که مترجم
بیورر محکم دیرلر اکلدیجلر مسائلی اهل شقاقه
قومدیلر هیچ شبههتی ماحوربت قط
الا عاد من حرب اعدا الاعادی الیها ملقی
السلم قوله ماحوربت یعنی معارضه ا
ایلنمش المدی وقط اسم حرفدرکه ماضی منفینک
استغراقی ایجوندر وعاد یعنی دوندی وحرب
بضمتین جمع حرب درکه حرب محاربه یه دیرلر
محاربه ایدیجلر دخی دیرلرکه بو محلده فاعل
معناسنه در وملقی السلم یعنی صلحی ایلتر
وکتوریجی قوله ماحوربت بناء مجهول قایم

مقام فاعلیدر اياتدر يعنى البته والبته اول ايات
معارضه ايلمدي الا محاربه ايدجيلردن اعدى
عادى اول ايات صلح ايدجى اولدوغى حالده
عودت ايليوب دندى ننه كه مترجم بيورر
هر كز بولاركله صواشلمادى مكر كوسترد ى
عجز دشمن وقودى عداوتى ردت بلا عدها و
عوى معارضها والغيور يدا الجانى عن الحرم
بلاغت حالتك مقتضاسنك غايت كلامیدر
وحرمدن مراد بو محلده محارمدر وحرم جميع حرمتدر
كه حرام معناسنه در يعنى اول اياتك بلاغتى
كندنك معارضنك دعواسى رد ايلدى شول
اهل غيرت ارنلرى كندولر محارمنه جنايت
ايدنلرك اللرنى رد ايلدى كلديكى ننه كه مترجم
بيورر رد ايلدوكى كبى حرميدن غيورلر
رد ايلدى معارضى وجهيله بلاغتى لها معان
كموج البحر فى مدد وفوق جوهره فى الحسن والقيم
قوله معان جمع معنادر ومدد كثرتدر وقيم
قيمتدر يعنى اول اياتك معنالرى واردر كم
كثرتده بحرك موجيدر حال بوكه اول بحرك

جوهر

جوهرنك اول معانى فوقنده در حسنده وقيمتده
يعنى اول ايات معانى اعتبار يله جوهر اوزرنه
زياده در ننه كه مترجم بيورر موج بحار
كبى وارانك معانى لسنتى هم جوهرنده واردر
انوك حسن وقيمتى فما تعد ولا تحصى عجايبها
ولا تسام على الاكثار بالسام قوله فما تعد
لا تحصى بو ايكى لفظك معناسى بردر يعنى صايلمز
قوله ولا تسام يعنى قونلمز اكسار كثرت ويرمكدر
وسام سلامتدر يعنى اول اياتك عجايبنى صايمق
ممكن دكلدر لا يعد تحصى درحال بوكه انوك
كثرت ايله استعمالندن ملامت دخى حاصل
اولوب قونلمق اولمز ننه كه حضرت رسالت عليه
السلام درر بار وشكر نثارنده بيورر كه وانها
لا تدرك على كثرة تكرارها وتزدادها ننه كه
مترجم بيورر انوك عجايبن درسك حدى
وحصرى يوق انى جوق اوقين كشى بولمز ملالتى
قرت بها عين قاريها فقلت له لقد ظفرت
بحبل الله فاعتصم قوله قرت يعنى منور اولدى
وظفرت يعنى سن ظفر بولدك وحبل لغتده ايپ

معناسنه در ● وحبل اللهدن مراد قرآندر يعني اول
آيات كريمه واسطه سيله اني قراءة ايدنلرك كوزی
منور اولدی ● يس اول آياتی اوقيانه بن ايتدم تحقيق
قرآنله ظفر بولديلر ونكبات آخرتدن نجاته يتشدمر
ديدم ● نته كه مترجم بيورر ● اني اوقيانك كوزی
روشن دركه دی حبل متين بولدك آكا كی
يا بشر قنی ● ان تتلها خيفة من حر نار لظی اطفات
حر لظی من وردها الشيم ● قوله ان تتلها يعني
اگر سن اول آياتی اوقوسك ● ولظی اودك يالكی
در وجهنمك اديدر وورد صو معناسنه در
وشم معناسنه در يعني اگر سن اودك يالكندن
خوف ايدوب اول آياتی تلاوت ايدوب اوقيجی اولور
سك اول آياتك صوقصوندن لظی ادلو ●
جهنمك اسيسنی سوندردك وورد ديو سنوك
اوزره كه يوما فيوما لازم اولان سنه يه دخی
درلركه اول سببدن هر كون اوقوماسنه ملازمت
ايدوكك تلاوته دخی ديرلر وبو محلده مصنف
طيب الله ثراه اول ورده دخی اشارت ايتمشدر
نته كه مترجم بيورر اني لظی حرارتی دفعيچون

اوقسك دفع ايدر اول حرارتی وورد لرودتی
كأنما الحوض تبيض الوجوه به من العصاة
وقد جاؤه كالحمم ● قوله عصاة جمع عاصی
در قاضی ايله قضاة كبی وحمم كمردر يعني كوياكه
اول آيات حوضدركه اول حوضله عاصيلرك
يوزی اغ اولور حال بوكه اول عاصيلر اول
حوضه تحقيق كمر كبی قره كلديلر وچونكه اول
حوضك كنارنه كلوب آندن يوزلرن يوسلر
يعني اول آيات كريمه دن اوقوسلر يوزين اغ
اولور ● كناهلرندن خلاص بوله نته كه مترجم
بيورر اول حوضدركه آنده توبن يوزلر اغرز
عاصيلرك كه قاره كمر كبی صورتی وكالصراط
وكالميزان معدلة فالقسط من غيرها
فی الناس لم يقم ● قوله كالصراط مستقيم
طوغری يولدر وقسط ومعدلت عدلك
معناسنه در يعني اول آيات عدل يوندن
صراط وميزان كبی دركه طوغری يول وميزان
كسنه يه ظلم ايلمز بس انله اولسه ادم اوغلنلری
ايچون اول كريمه دن غيری عدل يوقدر وبو معنی

حديث قدسيه اشارتدر حديث قدسي بيوررر
ومن ابتغى الهدى في غيره اضله الله تعالى
يعني هر كيم قرآندن غيريدن هدايت طلب ايليسه
الله تعالى اني كمراه ايدر نته كه مترجم
بيورر اول صراط هم دخي ميزان ومعدلت
خلق ايجره بوق انوك كبي كمسنه عدالتي لا تعجبن
لحسود راح تنكرها تجاهلا وهو عين الحاذق
الفهم قوله لا تعجبن فعل حاضر وحقه تاكيددر
نون خفيفه ايله وراح يعني دندي وتجاهلا
اظهار جهلدن وحاذق وفهم زيرك وغايتده
ادراك ايديجيدر يعني البته البته سن
عجبلمه اول حسودي كه اول آيات كريمه يي
انكار ايليجي اولدوغي حالده بولدن دندي
حال بو كه حسود زيرك ونهايتده اهل ادراك
ايدي نته كه مترجم بيوررر سن اكلمه
حسود بله انكار ايدن اكا جاهل لنوب
نوك واركن كي حذاقتي قد تنكر العين
ضوء الشمس من رمد وتنكر الفم طعم الماء
من سقم يعني اذا اولور كه نيجه كوز كونشك

شعله

شعله سني انكار ايلر لكن كوزي رمدلو اولدوغي حالدندر
ونيجه اغز دخي صونك طعمنه انكار ايلر لكن مريض اولدوغي
سببدن اغزنك لذتي يوقدر اول جهتدن صونك
لذتي يوقدر صنور نته كه مترجم بيوررر اولور كه كوز
كونشي كوسترمز اغريسي يا اغزه صوداديني ويرمز سقامتي
يا خير من يمم العافون ساحته سعيا وفوق متون
الانيق الرسم قوله يمم تفعيل بابندندر معتل الفاء نادر
ومعناسي قصد ايلمكدر وعافون سائلون وطالبون
معناسنه در وساحت قپونك اوكنه ديرلر ومتون
جمع متين در كه متين ارقه ديرلر وانيق جمع ناقه در كه
ناقه دشي دوه يه ديرلر ورسم جمع رسوم در ابورمكدن
عبارتدر وسعي يرتن يايو يورمكدر وسعي منسوب
اولمق حاليت اوزره منصوبدر كه عافوندن حالدر وفوق
متون الانيقده اولان واو عاطفه در سعيا قولنك
اوزرنه يعني اي شول كمسنه نك خيرلوسي سؤال
قصد ايدجيلر انوك قپوسي اوكنده سعي ايدوب ياق
يرتن يورجي وابو يورجي ناقه لرك ارقه لري اوزرنه نيجي
اولدقلري حالده شفاعت درجا طلب ايدرلر نته كه
مترجم بيورر اي خيري انوك كه قلور قصدي انلر

يايلرو سوردي التنده ناقتي ومن هو الاية الكبرى لمعتبر
ومن هو النعمة العظمى لمغتنم واو بو محلده عاطفه در
حرف منادانك وزرينه معطوفدر يعني اي شول
كمسنه كه اول ايات كبرادر اعتبار ايدجيلر قتنده
واي شول كمسنه كه اول نعمت عظمادر غنيمت بيلنلر
قتنده نته كه مترجم بيورر اي كه معتبرلرك اعلو نشانه سي
واي اولكه مغتنملرك اولو غنيمتي سريت من حرم ليلا

الى حرم كما سرى البدر في داج من الظلم

قوله سريت يعني سن كيجه كتدك وكيجه كيدجي اولدك
وداج دجادندر اصلي داجي ايدي واولكه حرمدن مراد
مسجد حرامدر وحرم ثانيدن مراد مسجد اقصادر يعني
اي شول كمسنه لركه اولو سيدلركه انك قپوسنه سائللر
وارمغي قصد ايدرلر واي شول كمسنه لركه اول كمسنه
ايات كبرادر ونعمت عظمادر سن مسجد حرامدن مسجد
اقصايه سير ايلدك نته كه مترجم سوردر ايك اونده دخي
كيجه سنده اي ظلمتده اولان قره كو كيجه سير ايلدي ايدي
الله تعالى نك سبحان الذي اسرى بعبده ليلا من المسجد
الحرام الى المسجد الاقصى الذي باركنا حوله قولنه اشارتدر
نته كه مترجم بيوردر اقصايه مكه دن كيجه سير ايلدك

قمر قلدغي كبي قره كو لقده سير و سفر ايتدي وبت ترقى الى ان نلت
منزلة من قاب قوسين لم تدرك ولم ترم قوله بت بات بيت
دندر يعني سن كيجه ياتور اولدك وترقي علم العليم بابندندر بو وجهه ترقي حتى ادرك
دمكدر نلت نال نيالدندر كه سن بولدك دمكدر قاب قوسين يعني
ايكي ياي مقداري دمكدر ولم تدرك يعني كم تعلم ولم ترم رام يروم دندر
يعني طلب وتمني ولم ترم بناء مجهول للدر كه قايم مقام فاعلدر
منزله در وبيتك فحواسي اولدركه يعني معراج كيجه سنده سن سماواته
عروج وانده مبيت ايدوب منزله رفيعه بولوب الله تعالى سبحانه جلت
عظمته قاتنده مقرب بولدك بحسب المعنى اوله بحسب المكان اولميه
زيرا الله تعالى جل جلاله مكاندن منزهدر واول قرب معنوي دخي
قاب قوسين اوله وقاب قوسين نهايت قربدن عبارتدر اندن اقرب اصطلاح
عربده قرب متصور اولمز اوله منزله رفيعه كه اول منزلتي غايتده فضلندن
كمسنه بلميوب وكمسنه دخي طلب ايلمدي زيرا مخلوقاتده حضرت رسولدن
غيري يه اول منزله رفيعه يي طلب ايلمكده وبلمكده هيچ برحدك
واقتداري يوقدر بو بيته كه مترجم بيورر قاب قوسين قربنه يتدك
حقا حقا بولمدي كمسه انجلين هيچ رتبي وقدمتك جميع الانبياء بها
والرسل تقديم مخدوم على خدم بها دكي ضمير منزله راجعدر يعني جميع
انبيا ورسل سني اول منزله ايله تقديم ايدب سني مقدم طوتديلر كه
خادملر اوزرينه مخدومك تقديمي كبي يعني سلطان عسكري اوزرينه مقدم

ولم تدرك

اولدیغی کبی و بلکه نبی ایله مرسل آراسنده فرق واردر که نبی اکا دیرلرکه
باری تعالی عزّ اسماؤه قبلندن اکا خبر اوله و رسول اولدر که
اکا کتاب نازل اوله ایله اولسه هر رسول نبی در امّا هر نبی رسول
دکلدر بینهما عموم و خصوص مطلق وار ● بیته که مترجم بیورر
مجموع انبیانی مقدیم قلدیلر هم قلدی سکا جمله سی مخدوم خدمتی
وانت تخترق السبع الطباق بهم * فی موکب کنت فیه صاحب العلم
قوله تخترق بالخاء المعجمة یعنی قطع ایلرسن و طباق
جمع طبقه در و سبع طباقدن مراد سموات سبعه در و موکب جماعت
راکبیندن عبارتدر یعنی بیتک و نبینک نحواسی اولدر که سن
یا رسول الله سموات سبعه‌یی قطع ایلیوب کچدک ذکر اولنان
انبیانک مصاحبتیله بر موکبده که اول موکبده سن صاحب
علم ایدک یعنی متصدر جمیع انبیا ایدک ● بیته که مترجم بیورر
موکبده صاحب العلم ایدک نه موکب اول ● و حرق قلدوغک
انو کله ایدی فتی ● **حتی اذا لم تدع شأوا لمستبق ● من الدنو**
ولا مرقی لمستنم ● قوله اذا لم تدع یعنی ترک ایلمدک و شأو
نهایت معناسنه در مستبق سابق معناسنه در و دنو مقام
اسفلدر و مرقی محل عروجدر و مستنم مرتفع معناسنه در یعنی
یا حبیب الله سن سموات سبعک مسافتنی قطع ایلدکدن غایه دکین
که سبقت ایدجیلر نوع غایت و نهایت قومیوب و ارتفاع قصد

ایدجیلر

ایدجیلر ایچون درجه محلّ عروج قومدک ● بیته که مترجم بیورر
قربتده مستنملره مرقا قومدک ● هم مستبقلره قومدک حد
غایتی ● **خفضت کل مقام بالاضافة اذ ● نودیت بالرفع**
مثل المفرد العلم ● قوله خفضت یعنی سن جمیع مقاماتکی
کندو مقام رفیعکه نسبت الحقده زردک یا نبی الله اکرچه اول
مقاماتک سنک حدنزاتکده غایت و عظمتده ایسه دخی
زیرا سن رفعله ندا اولندک مفرد العلم کبی یعنی شول کمسنه کبی که
اول کمسنه کمالات فضائلده منفرد و یکانه اولوب مشار الیه
بالبنان اولوب معلوم اوله ● بیته که مترجم بیورر قودک
اضافتله مقاماتی اشعه ● سن مفرد العلم کبی بولدک رفعتی
کیما تفوز بوصل ای مستتر ● عن العیون و سرّ ای مکتتم ● فوز
نجاتدن عبارتدر و کلمهٔ کیما کافهٔ کلمهٔ کیده داخل ما حرف که
تجلیتده کاملدر و بیتده اولان واو عاطفه در معطوف بوصل
اوزرینه یعنی سنک جمیع مقاماتی کندو مقامکه نسبت الحقده
ایلکلوک اول سببله ایدی که جمال اللهک وصالنه فوز
فلاح بوله سن ایله وصالکه کوزلردن مستور ایدی بر مرتبده
که سندن غیری انبیادن و رسلدن و ملائکه مقربیندن هیچ
بر احدک اکا اطلاعی وقوفی یوقدر ایدی و دخی سرّ الله دخی فوز
نجات و فلاح بوله سن ایله سرّی که کتم اولنمقده خلیتده که هیچ احدن

اولدیرك احاطه سنی اقتدار ای یوقدر الا سنین و باری تعالی عز
شانه نسنه کیم مترجم بیورر تا سن لره ایشدکی هم بولندك کوزدن
اختفاسی اول کزلو وصلتی فخزت کل فخار غیر مشترك وجزت
کل مقام غیر مزدحم قوله فخزت یعنی سن یا ندك هر فاخره لره
یا رسول الله و فاخر جمیع فاخرلردن وجزت یعنی تجاوز کوستردك
وتجزت وغیر مزدحم زحمتی ورنجی اولمدیی یعنی سن جمال الله
یتشمکه فوز وفلاح بولدك اول جهتله کیم جمیع فاخرلره نا ایلدك
حال بوکه اول فخرده سکا کمسنه مشترك اولمدیی وهم دخی
ولامر ودخی جمیع مقام عالیلدن تجاوز ایلدك حال بوکه سکا زحمت
دخی اولمدیی نسنه کیم مترجم بیورر هم فخرده مشارکه آلدك
مقاملره یتجدك کمسنه ومزدحمی سکا زحمتی وجل
مقدار ما ولیت من رتب وعز ادراك ما اولیت من نعم قوله
وجل یعنی تعظیم اولدیی وقوله ولیت یعنی ویلی ایلنمش اولدك
ورتب جمع رتبه در کیم رتبه مرتبه دندر وعز یعنی قوی اولدیی واولیت
یعنی عطا ویرلمش اولدك ومقدار جل نوك فاعلی در وادراك دخی
عزتك فاعلیدر یعنی سن یا محمد جمیع مقامات علیه دن تجاوز کوستردك
حال بوکه مراتبدن ویرلدی وعز مقداری عظیم اولدیی ونعمتلردن
سکا اعطا اولونانی بلتمکلوکك قوی اولندیکه بو عطیه علیه
وهدیه جلیله انبیادن ورسلدن وملائکه مقربیندن سنده زیاده

کمسیه

کمسیه ویرلمدیی نسنه کیم مترجم بیورر مرتبك عظیم وکمسنه
تصور ایده مز سکا جناب حقدن اولان نعمتی بشری لنا معشر
الاسلام ان لنا من العنایة رکنا غیر منهدم یعنی بشارت
زهی بیزه یا رسول الله امتی کیم بدرستی وراسخ عنایت حقدن
بیزه محکم رکن وار در کیم اول رکن غیر منهدم در کیم قطعا
یوزلمسی یوقدر یعنی اولدیکی اسلامه رکنی در نسنه کیم مترجم
بیورر بشری بزه ای بزار اسلام معشری رکن شدید بیزه
حقك عنایتی لما دعی الله داعینا لطاعته باکرم الرسل
کنا اکرم الامم داعینا دعی نقدیرا منصوب در کیم داعی
مفعول به سیدر وداعیدن مراد حضرت رسول علیه السلام در وامم جمیع
امتدر یعنی وقتاکیم الله تعالی جلت کلماته دکردی وطاعتی ایچون بزم
داعیمز حضرت رسالت علیه السلام اکرم رسل دیو اد ویردی بیز دخی
اکرم امم اولدق زیرا امتك شرفی پیغمبرك شرفنه مناسب اولور
نسنه کیم مترجم بیورر چونکه حق اکرم رسل ایلدی اوقدی بولدق
هم ایچون بز اعلا کرامتی راعت قلوب العدی انباء بعثته
کنبأة اجفلت غفلا من الغنم قوله راعت یعنی قورقتدی
روع تخویف معناسنه در کیم قورقوتمقدر وعدی جمیع عدودر
وانباء جمیع نبا در کیم خبر معناسنه در کیم اندرایلدی خبر کیم اندر فائده
عظیمه اوله ونباه صوت خفیدر که ایشیده ر واجفلت یعنی قجوردی

وغفل جمع غافلدر و بعثت وارلمقدر و بر کمسنه‌یه انسزین اوغرامقدر
اصمر لقدر و بیتك فحواسی اولدر که کاه سائل سؤال ایدرکه ●
دشمنلرك حالی ندر جواب ویروب سائله شاعر سؤالی مقدری
ایدرکه حضرت رسالتك ورمدك لکنان خبرلری اعدانك
کوکلرینه یتشدکده ایله قورقدیکه شول صوت خفی که قیون
سروسنه رجاعته علی الغفلة اوروب قاچورمغه کبی نته‌کیم
مترجم سویلر ● غافل غنم اریکوزر اصر کرانك کبی ● قورقیدی دشمن
ایچنی خبار بعثتی ، مازال یلقاهم فی کل معترك حتی حکوا
بالقنا لحما علی وضم ، قوله یلقا یعنی جنك ایلرو معترك
بالفتح الراء موضع جنکدر و حکوا یعنی مانند اولدلر و قنا جمع
قناتدر که قنا سکو معناسنه در و وضم شول میخدر که قصابلر
انی اول میخه ضبحلر یعنی حضرت رسالت علیه السلام واصحابلری رضی الله
عنهم اجمعین کفر ایله هر معرکه‌ده اوغرشورکن کفارلری سنکو ایله شول
قصابلرك میخلری اوزرنده ات مانندی ایلمکدن زائد اولونلر نته‌کیم
مترجم سویلر ● دشمنلر ایله معرکه‌ده اوغرشورکن ● قلوردی انلری نیزه ایله
یغرق لنی ، وعدوا الفرار فکادوا یغبطون بهم ، اشلاء شالت
مع العقبان والرخم ● قوله وعدوا الفرار یعنی کفارلر قچمغی سودیلر
ویغبطون یعنی تمنا ایلرلر اشلاء جمع شلودر که عضو معناسنه در وشالت
مرتفع اولدی وعقبان جمع عقابدر قوشدر که اکا طوشنجان درلر و رخم جمع

رخمه در که قره‌ایه اکا هما درلر یعنی کفارلر قاچمغی سودیلر شول وقتده که
حضرت رسالت علیه السلام اول کافرلری قتل ایلدکده یقین اولدیلر که قاچقلغه
ایله شول عقاب و رخم اولو قوشلر کوتوروب هوایه ایلتدکلری اعضالری
تمنا ایدرلردی نولیکیز اول قوشلر کوتوردیکی عضا اولیدی دیرلر
نته‌کیم مترجم سویلر ● نك النکه مساو نولیکی دیو ● قوشلر الدیکی
لحمت قیلورلردی غبطتی ، تمضی اللیالی ولا یدرون عدتها ●
ما لم تکن من لیالی الاشهر الحرم ، قوله تمضی اللیالی یعنی نیجه کیجه‌لر کچردی
کیجه‌لر جمع لیلادر ولا یدرون عدتها یعنی اول کیجه‌لرك صاغشلرن
بلمزلردی واشهر الحرم ذی القعدة وذی الحجة ومحرم ورجب
آیلریدرکه بو درت آیده اهل حرب جنك وقتال ایتمکی کندولره حرام
قلمشلردی اول سبیلدن بو آیلره شهر حرم دیلر ● و بیتك معناسی
اولدرکه کفره قاچمغی سودیلر شول حالتده که اوزرلرینه نیجه نیجه
کیجه‌لر کچردی مادام که شهر حرم کیجه‌لری اولوب جنك وقتال
منقطع اولمیجه کیجه‌لرك عددن بلمزلردی ● اگر سؤال اولنورسه مصنف
طیب الله ثراه نیچون کیجه‌لری تخصیص ایلدی ذکر ایدرسه جواب ویرلور که
حضرت رسول علیه السلام واصحاب کبار رضوان الله علیهم اجمعین حضرتلری
اکثر یعنیکی کیجه‌لرده ایدرلردی اول سبیدن مصنف کیجه‌لری
تخصیص ایلدی ● نته‌که مترجم سویلر ● کوندز کیجه‌لردی صیمزلردی
مگر اول آئی باهنی که ● واردر انلك قدر قیمتی ، کأنما الذین
ضیف حل بساحتهم ، بکل قرم الی لحم العدی قرم ●

بتسکین الراء سید اعظم دیرلر وقرم بکسر الراء شول شخصه دیرلر که اول
شخص اشتهاء طعامله اکله اشتهاری بولمش اوله یعنی گویا که
دین اسلام حریص قوم ایدی اول کفره دن دشمنلرک اتلرینه حریص
لردی رقیبه که مترجم بیوررلر گویا که بونلرک اوینه قوقو اولدی
دین اهل قومله که دشمنلرک دشنی اتی یجر بحر خمیس فوق سابحة
يرمي بموج من الابطال ملتطم خمیس لشکره دیرلر شول
سببدن لشکره خمیس دیرلر که اول بش قسمه منقسمدر اول که رکن
مقدمه در ایکنجی میمنه در اوچنجی میسره در دردنجی ساقه در
وبشنجی قلبدر وسابحه تیز یوریجی آتدن عبارتدر ویرمی یعنی آتر
وابطال جمع بطلدر بطل بهادره دیرلر وملتطم تلاطمدن
مشتقدر بعضی نسخه ده بعضها مقدم یعنی دین اسلام قومی
که کفارک ساحه نازل اولمشدر سیدک مصاحبتنده که
اول سید لشکریه بحردن چکر بر حالتده که اول لشکر خوش
رفتار اتلرک اوزرینه رکبه ایله لشکره بهادرلرینه ملتطم
اتر یعنی اول لشکرک بهادرلری شول بر برینه طوقنجی امواجی
دریا که کفاریه بر برینه اورلر رحمة الله مترجم بیوررلر لشکر
جکر دیه اتوزرینه دکه بحر که موجنک بهادرلرندن دیه
رمیته من كل منتدب لله محتسب يسطو بمستأصل للكفر
مصطلم قوله منتدب لله تعالی نک امرینی اشتدر جیده

ومحتسب

ومحتسب اول کمسنه درکه ایشی بی ریا بی سمعه اوله ویسطو یعنی
حمله ومستاصل اول کمسنه درکه اخر کمسنه نک اصلنی کوکندن قوپاره
ومصطلم دخی همان اول معنایه درکه تفنن فی العبارة قصد اولنمشدر
وبو ایکی لفظدن مراد بونلرک مفاتحه قرانلری یعنی بحر خمیسک صفتیدر یعنی ایلر
الله ایچون منتدب ومحتسب کمسنه لر اوله حال الله ایله کمسنه لرکه انلر امر
امر معروف ونهی منکر ایدیجی لردر وهر بریسنک اشتدی خالصا لله دین شیله که کفار
طرفنه حمله ایلسه کفارک صلبنی قلع ودفع ایدیجی قرآن عظیمک وفرقان
کریمک استعانتیله حمله ایدرلر رحمة مترجم بیورر هر بری مستحق هر بر
محتسب هر بیکو سترده کفار سطوتدن حتی عدت ملة الاسلام وهي بهم
من بعد غربتها موصولة الرحم ملت دین وشریعت معنایه در وموصول
اولا شمشدر رحم قرابتدر وعدت ظهرت معناسنه در ظهور ایلدی وملت
مرفوعدر که فاعلیه یعنی هر بری کفره حمله ایلرکه بر مرتبه که ملت
اسلام ظاهر اولدی حال بو که اول ملت اسلام اول بحر خمیسک مصاحبتنده
ایکن موصولة الرحم اولدی حالده یعنی قرابته اولنمش ایدی که اول ملت اسلام
غریب اولمشدی قد نصکره ایدی رحمة مترجم بیورر که اولی بونلرک موصول الرحم
غربت زمانی کیدوب اسلام ملتی مکفولة ابدا منهم بخير اب وخير بعل فلم تيتم
وقوله مکفولة یعنی کفیلی اولنمش اولدی ابدا اشول زمانده که اخر اولمیه
انلرک وازل اولمه که انلر اوینر مراد حضرت رسول الله صلعم وبعد
عورتلر دیرلر فلم تیتم ولم تئم یعنی اتاسز ییتیم اولمدی ولم تئم آمت

المرأة يتيم دنلر يعني عورتلر اوسته حضرت رسالت عليه السلام عسكرينك
هر بريسي كفرنيه بر مرتبه حمله ايلريدي كه ملت اسلام ظاهر اولدقدن ملت
خيرانيله ايله كفل نفس و بر طول عورتلر كبي ايدي چونكه حضرت رسالت
عليه السلام اول ملتك اسيكي فتح ايلدي اندن صكره مكفول اولوب احكام
بولمدن منعدن يتيم و طول عورت اولمدي شنكه متر جمي سويلر اوليا دكول
اكسوز اروا قلدي چون اسلام ملتني كماهي كفالتي **فهم الجبال**
فسائل عنهم مصادمهم ماذا رأوا منهم في كل مصطدم
الجبال جمع جبلدر كه و المصادم مهم معارض معناسنه در و مصطدم
محل معركه در و قوله فسل يعني سؤال ايله و بتيك معناسي اولدر كه
يعني حضرت رسالت عليه السلام عسكرينك شوكتن و عظمتدن و استحكامدن
جبال كبي در كسي مكل اندرك معارضي اولان كافرلر در سؤال ايله كه انلري
كوردكلريدر هر معركه ده شنكه متر جمي سويلر خطا علودلر انلري صوره حسنلري
نيجه كوردكلري انلرك ندامت هيبتي **و سل حنينا و سل بدرا و سل**
أحدا فصول حتف لهم ادهى من الوخم قوله حنينا يعني جنين
بر موضعدر ديدكلري اندة مؤمنلر ايله كافرلر اراسنده عظيم محاربه واقع
اولوب مؤمنلر كما ينبغي غزا تمش ايلديلر و بدر دخي بر قويينك ديدكري و قيوينك
جوينده غزايي عزيز اولمشدر و احد دخي بر طاغدر ديدكري اول طاغده
دخي غزاي اكبر اولمشدر و فصول جمع فصلدر كه فصول اربعه ده سيدة
الي فصول ربعه ربيعه و صيفه و خريف و شتا و فصل انجلين شهرلك و قلعه لرندن

لوادنلر

سؤالنك التنده اولان ديوره ددلر جمع فصوللر و حتف موت معناسنه در و دهم
يعني بتر و يمكدر و حسيم خامتدن مشتقدر ايام و باده و قحط عوانادن
عبارتدر و معنا مفهوم ده درلر تجز اول مقام سياكن و انلره موافق المبسر و فصول
جايز دركه مرفوع اوله مبتدأ محذوف خبري اوله يعني هذه المواضع فصول حتف
لهم ديمك اولور و فخود منصوب اوله كه فعل محذوف و فعل تقدير اولي افعالنا در
تقدير هذه المواضع فصول حتف لهم ديمك اولور و بيتك نحو سنك و اول كه كافرلر
سؤال ايله حنين غزاسنده و احد غزاسنده و بدر غزاسنده حق الكريمده ايدي
اول زمان انلره فصول حتف ايدي يعني الملكه ما انلر ايدي نعوذ بالله طاعوندن
و وبادن تويل شنكه متر جمي سويلر صو ايكره صوتي احل قعيني صوتي كه
نجه وقدر اند فصول و خاتمه **المصدر البيض حمرا بعد ما وردت من العدى**
كل مسود من اللمم قوله المصدر يعني كرو دوندر حيله بيض جمع ابيض در قليجلره
درلر و سويلدر خم جمع حمرا قيزل كه نه ندر جمع حمرا تعبدر و مرود حاضر اولقدر
و سوپ اسود دن و لمم جمع ملة در باشلك چوبندن عبارتدر قوله المصدر
اصلنده مصدر ايدي كه بيضه صوتي اولماغله سياقدن قطع اولوب و حالت نصبي
در كه مفعول فعلي سيد رسوبه تقديري امدح المصدر البيض اولور يعني ترك
ايلدن شني كمسنه لرين و اول كمسنه ايرغي قليجلر حاضر اولدقدن صكره يعني
كفرده نك باشكري قانله اولوب قليجلر قرزل ايلدلر شنكه متر جمي سويلر قوله
بو ما لرده اق قليجلر چالسكلري قليجه ايله قرمزلتي **و الكاتبين بسمر الخط**
ما تركت اقلامهم حرف جسم غير منعجم قوله و الكاتبين يعني لا عدم يدن اولور

سنحیله فی دکدیکی غنچه نک دریلرینی سکو ایله صحیقد نکنایه در و جمع اسم در که
اسم غالباً سکولرک صفتیدر خطیر موضعک دیدکی اول موضعک صو
غایتده بوج و ممدوح اولدوغیدر جمع قلم در که محلی قلمدن مراد سکو در
و حرفنک طرفیدر حروف الاعضاء و اطرافها حسبر قوتیکی ده دیدلر
سنانکی عموماً سیور **تجد فی حبیسما فی الوغی و نحله تری والبزل فیه**
ارتفات هو او بها و غیر منبجس یعنی نقطه سز او لموجز احتدن
عبارتدر قوله والکاتبین منصوبدر که معطوفدر المصدر البیض حکمی
اوزریندر و نیتیلک معناسی و لکن بندر مدح ایلدیکی شولمسنلک که انلن خط اقاعیده
لطیفه و فن عنبرسکولرله غنچه نک قوتلو حدوده لرینی بر طرفینی جراحتسز
قدیلرس منزحمر بورایی شیانلرایکی حط قیلیه یازما دیرلر خط سکوسیله
جسمی بوعد نقطه **شاکی السلاح لطیما تمیزهم و الورد**
تمتاز بالسیما من السلاح قوله شاکی السلاح اصلی شاکیز
که ساکوز بلی ها نصبیدر اضافتله نون ساقط اولدی و شاکی السلاح
والکاتبین بدلدر کاتبینک وصفی و لموجایزدر کله زیر موصوف صفتیله
اولدرانسدر تعریف و تنکیر بونندن مطابقت شرطدر بدل ایله مبدل منه بونلک
خلافدر که صاحب طیب الله ثراه الله تعالی **من الله العزیز العلیم**
غافر الذنب وقابل التوب شدید العقاب قولنده بولیله سوردی تقریر
والکاتبین شاکی السلاح ای تام السلاح یعنی سلاحلری تام و علامتلدر
و سلمراغجک دیدیلر بینک معناسی اولکه بندر مدح ایلدیکی شولکسنلر که انلر

کاتبین نسیم الخط ایدیلر ایله کاتبین که شاکی السلاح ایدیلر یعنی سکولری
تمام متکمل ایدی شاکی السلاح که انلرک علامتلری و نرکس او علامتلر
انلری ممتاز و مستثنی ایلر حال بوکه علامتله سلمراولوغجکلر
ممتاز اولمز اول علامت رایحه طیب در ترجمه سی بودر نسیم الله
ممیز دلرسا و حلولنه و ورد سلمدن ایدی ممیز علامتی **هدی الیک**
ریاح النصر نشرهم فحسبت الزهر فی الاکمام کلهم قوله هدی
هدیتی کتورمر سندنکا بادیج جمع ریحدر و نصر نصرتدر بارد ممعناسنه درونشر
رایحه طیبه نز عبارتدر و اکمام جمع کمدر کم بکسر الکاف چیچک غنچه سندر
بتشدید الیاء هادرانلره درلر اما ضرورت شعریه ایچون یا تخفیف
والمشدید و نشرهم منصوبدر بوجمله که هدینک مفعول به سیدر یعنی
نصرت نسیمی سنده کا انلر رایحه طیبه سن هدیه ویردی بس امدیکی سن انلرنز هر که
تمادر غنچه اچیلده چیچک صنوبرتان نشیلن تقلبدی **فحسبتک**
کمی فی الاکمام الزهر تقدیر مخدوره زیرا بو محله ترکیب معنا عکسیدر
مراددر یعنی چونکه نسیم نصرت حضرت رسالت علیه السلام عسکرینک رایحه
طیبه سن سکاهدیه کتوردی بس امدیکی سن انلرنز هر بهادر غنچه در
اچیلده اچلش کل صاندک سن رایحه طیبه سی کل غنچه کلوریستک که ترجمه
بوردر غنچه لرنز سکا فخوار الادیجک که تمام اچیلده صاندک
انلری زهر قوله کانهم فی ظهور الجبل نبت ربا نفس شرح الحرام لا من
الحریر قوله الجبل تلونر عبارتدر و نبت تمکلک دیری جمعدر بوده

وار بوغم و الکدر یعنی کسیلوب دیجلک و مع الهدبا غلقلدر و حزن یعنی صلحا
والنساء جمع خامه در امراتک قلغنه در یعنی حضرت رسالت علیه السلام
صحابه رضوان الله علیهم اجمعین انلر اوزره ندم ثابتلردر شول طاغلر
و بللرکه محکم و مستحکمدر طوررلر حال بوکه بو معنی انلرک زره
لکلرینک استحکاملی انلرک قوللقلرینه باغلقلدیغی کلمه یعنی
بدنلری انلرک اظهار دینده استحکاملری حلقی ورندر ترجمه
یوری تا رقرسنده روم اوزره قلدی انلر عزملری حزم ایدنک
شد شدیدی کان فلول العدی منر ناسهم فرقا کما تفرق بین البهم
والبهم قوله طلکمر طرقنی مشتقلر و نامن حدلر محاربه ایلمک
دره وفرق بفتح الفا و الراء خوف عبارتدر و بهم بفتح البا
و تسکین الهاء جمع بهمه قوزی معناسنه در و بهم بضم الباء و فتح الهاء
شول انلرک بهادرلقلری و شجاعتلری اجلدن قتنی جانبدن کلدیکلری
معلوم اولمز و مافیه درلو تفرق فعلینک فاعلی فلول العدی در
یعنی اصحاب رسول الله تیله جنک ایدیکلری کفره و فجره نک قوتلری قوردخی
طریق احدیلرین اول کفره نک قوتلری فرق فرق ایدوب طایفه طایفه بهادرلر
جماعتی میلدر چوق منوزیل جماعتی میلدر یعنی قوزی یاسو کبی بهادرلر جماعتی
صنولری غایت خوفلرینی ترجمه سوییدکم قولرینده انلرک
عدلوا کیدر فرقا بدن هولولرا نامثل برسمتی و من بکن برسول الله
نصرته ان الاسد تلقه فی اجامها بجم قوله تلق لقادن مشتقدر

وبث

وبث معناسنه در و اسد بضمتین اسد در و اجام شولیر لرکه انده ارسلانلر اولور
و تجم ای تحرف یعنی قورقر و بغیر شول کمسنه که اولکمسنه نک نصرتی رسول الله ایله اولور
اکر اول کمسنه ارسلانلر مقامنده اکرکوره سکر ایدکلری ارسلانلر و کمسنه دن
قورقرایدی ترجمه سویلیدر بیشه لری ایچنده اسلان فرع قلور
اولغراسدر اکا کوره رسول الله نصرتی و لن تری من ولی غیر منتصر به و لامن عدو علی
و غیر منقصم الولی فخذا العدد یعنی دوستی و معنادر و منتصر یاردم بوجه دره
و منقصم منکسر درمچه معنایدر یعنی شول کمسنه نک نصرتی حضرت رسول الله ایله در اولکمسنه
البته البته دوستی غیر منتصر کورمزسین یاردمر اولمش کورمزسین اول کمسنه
عدو اولانلر در عدوی غیر منکسر کورمزسین لا منکسر الحال کورمزسین
ترجمه سویلیر ا نوکله منتصر اهل عدوی دا هل و لا امة احل امته
فی حرز ملته کاللیث حل مع الاشبال فی اجم قوله احل یعنی اشغه کتوردی و حرز
بکسر الحاء و تسکین الراء محکم موضعدن عبارتدر حصار کبی و ملته دینی معنالریدر
ولیث اسد کبی معنایه در و اشبال جمع شبل که ارسلانک یا وروسی در لر و اجم اجمه در
اجمه ارسلان طوغدیغی یردر یعنی حضرت رسالت علیه السلام کندو امتنی
کندو ملتی حصارینه کتوردی شول ارسلان کبی که اول ارسلان یا وروسیله مقامینه
کردی وبث حدثت قد تسیا شارید که لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی
امن من عذابی یعنی کلمه لا اله الا الله بنم حصارمدر و هر کم بنم حصاریمه
کرسه عذابمدن امین اولور دیو الله تعالی بویوردی ترجمه سویلیر ارسلان
ترجمه بیشه ده قوزانوب کلدیلر یری ایچنده ملتنک قوتی امتی

تجدلت جدلت كلمات الله من جدل فيه وقد خصم البرهان من خصم
يقال جدلت فلانا اي القيا على الجدالة وهي الارض وقوله جدلت يعني ييلنه اتدي
وجدلنسون الحسن جدل اليه بحلرو برهان حجت غايت قوي اولمه وكلمات الله دن
مراد قراندر يعني كلمات الله نجه اهل جدل مستنكري ما يا اتدي او جدلده
اولدقلري حالده وبرهان الله دخي نجه خصومي قوي اولنلري مغلوب قلدي
نتكه مترجم سويلر دشديره نجه دشمن جري سوز كه هر كم انو كلمه قلدي
جدال خصومتي كفاك بالعلم في الامي معجزة في الجاهلية والتاديب
في اليتم امي اولدركه اوستادا اوكنده لسنه اوقممش اوله جاهليت
دخي كلمه ديني اوليعني زمانه لر وتاديب ادبلمكدر ويتم بضم اليا وسكون التا
يتيم اولمقدن مصدردر ويتم اسمدر يعني معجزه نبوتندن سكا علم لايتناهي كفايت ايدر
حضرت رسالت عليه السلام امي ايكن بوقدر علم نهايتسز بتشدي باوجود كه عالم
جاهليتده ايدي ودخي معجزه نبوتندن سكا كفي در كه باري يتيم ايكن او سلطاني
ادبلكو تاديبدن مراد اولدركه نارسيده لك ايامنده حضرت رسالت عليه السلام
بر كون كعبة الله ك بناسنك طاشني اوزرنده كشف عورت ايلمش ايدي
ناكاه بر اواز حضرت رسالتك سمعنه يتشديكه سترت ايلمدي جاهليتي خدمتنده
بمديح استقبلت ذنوب عمر مضي في الشعر والخدم مديح مثل مدح در
استقبل قاله دن كيم اقاله كناهدن كچمكدر واقاله بيع فسخ ودونمكدر
اما بو محلده كناهدن كچمك معناسنه در يعني اقاله طلب ايلدم وذنوب
جمع ذنب دركه ذنب كناهدر يعني بر مدحه خدمت ايلدم كه اول مدح ايله

[illegible]

اقاله

اقاله طلب ايلدم شول عمر ايچنده اولنان كناهدن كه اول عمر شعر ديمكله وبر
خدمتلرده كچمشدر يعني سائر پادشاهلرك مدحنده وخدمتنده
كچمشدر نتكه مترجم سويلر بن خدمت ايدرم كه بو مرحله كه
بولور شعرده خدمتكي عشرتم اقالتي اذ قلد اني ما يخشى عواقبه
كانني بهما هدي من النعم قوله قلد قلاده دن مشتقدر كه قلاده
زينت ايچون بوينه طاقلدقلري نسنه يه ديرلركه اولده قربانلق ايدوكي
معلوم اولسون ايچون علامت ايدرلر وعواقب عاقبه نك جمعيدر وهدي شول
دوه ياخود غنم يا بقره دركه اول نسنه كعبة الله ده قربان اولنور ونعم
دوه ايله دوه يه بقره قيونه ديرلركه جمع انعام كلور وقلدني قلدنك
تنبيه سيدر قوله على شعر لر خدمتلر يعني اول شعرلر خدمت جونكه بيم
بنوعده قربانلق علامتي اولان قلاده اصلدرلركه اول قلاده الملك
علامتدر كه علامتك عواقبنده قورقونلر كويا كه بر اول شعرلر
واول خدمتلر وسطسيله شول الملك ايچون متعين اولنور قربانلغه كه كرم
نتكه مترجم سويلر هدي نعم كبي بكا خوش شعرله حدمر تقليد قلديلر
شوكه يا ور قلادر اطعت عصي الصبا في الحالتين وما حصلت الا على
الاثام والندم قوله غي يعني كمراه اولمقدر وصبانك ايكي معناسي واردر
بري جهله ميل ايلمكدر وبري صبانلك اويمقدر وحالتين دن مراد حالات
شعر وحالت خدمتدر واثام جمع اسمدر كه اثم كناهدر وندم ندامت ملامتدر
پشيمانلقدر يعني فاذا كان كذلك بن شعرله خدمت حالتنده اوغراونلر نلة

اوینمغدن مراد لغتده منقطع اولمدر حال بو که کناهلر فرصتی ویتمانلوق غیری
نسنه تحصیل ایلمدم نسنه که مترجم سویدر عمرمدن حاصل اولمدی الا
کناهدر نفحه ایجون ایلدم صبایه اطاعتی فیا خسارة نفس فی تجارتها
لم تشتر الدین بالدنیا ولم تسم خسارت مغبونلق در قوله لم تسم سومدن
کلدر سوم نرخ صانمقدر المقدم بازارلشمقدر یعنی ای نفس مغبونلغی
اولان نفسک تجارتنده دنیانی ثمن ایلمکله دینی صاتون الدک ونه صاتون
المغه بازارلشدک مترجم سویدر دنیایی دینه کیم بیع قلدم
ای نفسک تجارتی خسارتدر ومن یبع آجلا منه بعاجله بن له الغبن
فی بیع وفی سلم قوله آجلا یعنی آخرتی عاجلی یعنی دنیا در قوله بن بیناندن در مشتقدر
ظاهر اولمق معناسنه در من شرطیه در فعل ماضی مجزومدر قلوب بیع
دخی انجلین باع بیعدندر وغبن بازارده الدنمقدر وسلم بها شلمه بیعدر که
عاجل بیعدر یعنی سولکشلر اخرتی دنیاده صاتدی یعنی دنیایی الدینی اخرتی
ثمن ویردی اولا لمسنده ایجون بیع وعقد سلمده غبن ظاهر اولدیغی زمانده قیامتده
کندویه معلوم اولور مترجم سویدر مغبون اولما کلا جعنه اولمشدر
صاتن باطلدر انلک عقد وصفقه ان آت ذنبا فما عهدی بمنتقض
من النبی ولا حبلی بمنصرم قوله منتقض صنخ معناسنه در وحبلدن
مراد بوراده ایماندر وعهد دخی انجلین ایمانده وباخود مرحوم ومعقود لری
مصنفک حضرت رسالت علیه السلام ایله اولان براولمقدر ومنصرم منقطع
معناسنه در یعنی اگرچه بن کناه کتورسم اما بن حضرت نبی علیه السلام ایمانم
خلوف واقع اولمز ومنقطع دخی اولمز مترجم سویدر بن اندن

اہم

ایمادر مدمر وعهدی جمد مترجم سویدر ایسه نوله بن جرمم چابیه
فان لی ذمة منه بتسمیتی محمدا وهو اوفی الخلق بالذمم
ذمت بر معنایه در که اول معناسبیله ادمی حاصته کند ویرلر وعهد
اولنن حقوقدر وجوه بلند اهل اولمدر وجمیع ذمم در قوله الخلق
ای وفی المخلوق یعنی عهدکه وفا ایلمک در عزکردکن یعنی بکه دستی
وراستی حضرت علیه السلام ایله بنم بر ذمتم وار در اتمام نجم اول
سلطان الثقلینک اسم شریفی ایله تسمیه ایلمشی ادم محمد قوشمش حال
بو که او سلطان عهده وفا ایلمکده جمیع مخلوقاتک اکرمیدر مترجم
سویدر وارد ر محمد ده عجوم ایله ذمتم اولخوش عاقبت واجیدر عهدن
وذمتی ان لم یکن فی معادی آخذا بیدی فضلا والا فقل یا زلت
القدم معاد آخرتدر اما بو محلده معاد عهدنی عبارتدر وزلت
القدم ایغ طایمقی اولمق معناسنه در یعنی اگر یارسول الله فضل وعنایتدن
بنم عهده بنم الم طوتمی المسمن کا یا زلة القدم دیک مترجم سویدر
طوتمازیسه الومی معاده ده فضل ایدوب دیمکل فعان ایدوکم قدم بویکر
زلتی حاشاه ان یحرم الراجی مکارمه او یرجع الجار منه غیر محترم
قوله حاشا معاذ الله معناسنه در که لغتده تنزیه ایلمکدر
مستسنا ایلمدر وبونلمی حالته وار در بری حرف اولور داخل اولدیغی
مجرور قلمازدر وبری حالته فعل اولور منصوب قلمازدر وبو محلده فعل اولوب
منصوب قلماق مناسبدر که ها ضمیری بارز محلا منصوب حاشانک مفعولیدر

اولنه وارنجه ميدانه حيدر يعني الله تعالى عز وجل اول سلطان رجا
وامید ایدیجی انونك شفاعتندن محروم اولمقدن منزه ايليوب و كاهم حور
اولالمسنه اندن غير محروم اولدغي حالده رجوع ايلمكدن دخي
منزه ايلدي شندكه مترجم بويورر حاشا صفتي اكا اوله غير محترم
ياخود مكارمندن امن بوله جوقي ومنذ الزمت افكاري مدايحه
وجدته لخلاصي خير ملتزم يعني شول كوندن بروكه بن نار جحيمدن خلاصم ايجون
فكرلرمي اول سلطانك مدحلرنه التزام ايلدم وني اول سلطاني بنم ايجون
خلاصمه خير ملتزم بولدم كه اول بابده التزام تام كوستردي شندكه مترجم بويورر
بولدم اني خلاصمه خير ملتزم صرف ايده لي مدايحه كلي فكرمي ولن يفوت
الغنى منه يدا تربت ان الحيا ينبت الازهار في الاكم يقال تربت
اليد يعني فقير اولدي وازهار جمع زهر دركه چيچك احيا ايلدر واكم بفتحتين جمع اكمه
دركه كچك تپه لره دركه انده نبات ازبته يعني شول كمسنه كه اول سلطانك
مداحي اولمغه تشبث ايلدي يا اته بدر سه ويا ايسه اول كمسنه نك غني ايدكه
فوت اولمز وهرگز فقير اولمز ميه زيرا يغمورك خاصه سي كه تپه سندن ديمك تشنده
پرده چيچكلر بتوره شندكه مترجم بطرا غير دوشمش ال بولور اندن توانگري
يغمور چيچكلرن چيقاروب منبتي ولم ارد زهرة اردين ايلدوندر و زهرة
الدنيا التي اقتطفت يدا زهير بما اثنى على هرم قوله ولم ارد بن ايلدوندر
وزهرة الدنيا دنيا زينتي در لقوله تعالى منهم زهرة الحيوة الدنيا وقوله
تقتطف جمعة يعني جمع ايلدي وزهير بر شاعر اولان ايدي هرم حيان مدح ايليوب

اول سبب ايله جمع مال ايلدي يعني بن اول سلطاني مدح ايلدگمده
دنياده زينتي جمع اولنمق مراد اولنمدي كه زهير هرم بن حياني مدح
ايليوب اكا ثنا ايلدي كبي كه اول زهرات ايجون الى دنيا زينتي جمع ايلدي
بلكه بنم مرادم اول سلطانك مدحنده عذاب جحيمدن بنم
خلاصمدر و باري تعالى نك رضاسنه باعث اولمقدر شندكه مترجم
بويورر الذي زهير الى هرمي ولم كله مال ايچون قلمادم انك
اجي بونده ادتي يا اكرم الخلق ما لي من الوذ به سواك عند حلول
الحادث العمم قوله الوذ يعني پناه طوتم وحلولدن مراد
اولدر كه نزول در كه اتمك معناسنه در عمم يعني عامدر
وحادثدن موت عامدر كه كل نفس ذائقة الموت در يعني اي مخلوق
قاتك اكرمي موت عامدر بكا نزول ايلدكده بنم سندن غيري ارتق
پناهگاهم يوقدر كه شيطان عليه اللعنه نك شرندن ايمانمي
حفظ ايليه شندكه مترجم بويورر بوقدر بنم صغناجغم
سندن غيري اي خلق اكرم اودم كه بيله قيله تزلزلي ولن
يضيق رسول الله جاهك بي اذا الكريم تحلى باسم منتقم
قوله ولن يضيق يعني ظاهر اولمز وتحلي يعني كشف حجاب ولور
ورسول الله منصوبدر حرف منادي محذوف ايله يعني يا رسول الله
سنك حضرتك عزت اسماوه قاتنده جاهك ومرتبك بنمله طار اولمز
يعني بن سكا تشبث ايدب وسن بكا شفيع اولمغله عند الله جاهك

وربنك منضيق اولمز شول وقتده كه الله كريم عاصيلره منتقم
اولوب انتقام ايله تجلي ايليه يعني كريملك وحليملك عقوبت اشد در
نته كيم ترجمه سنده بيوريلور اعوذ بالله من غضب الحليم ونجو من كرمه
جزيله ثوابه نته كيم ترجمه سنده بيوريلور اي حق رسولي بنم ايله بقدر جاهك
ضيق اولمز ميكه اوله كيم اندن مخلوق نعمتي فان من جودك
الدنيا وضرتها ومن علومك علم اللوح والقلم قوله ومن جودك
منصوبدر ومعطوفدر دنيانك اوزرينه ودنيادن تقدير بيله
بونلرلر كه اسميدر انك وضرتها يعني عوريدي اولسه اول
ايكي عورتك احدهما اخره ضرتي دركه اول ايكي عورتك احدهما
اخراسندن متضرره اولدوغي ايچون ضرتي دركه ومراد ضرتين بو محلده
اخرت دركه دنيانك ضدي در يعني يا رسول الله سنك حضرت
واجب الوجود جل وعلا قاتنده بنم ايله عزتك وجاهك متضيق
اولمز اول سببدن كه دنيا واخرت سنك جودكدن حاصلدر
وعلم لوح وقلم دخي سنك علومكدندر يعني جميع علوم كه قلم انى باذن الله
تعالى لوح محفوظده يازمشدر سنك علومكدندر نته كيم ترجمه
سنده بيوريلور لوح وقلم علومي سنك علومكدندر سنك جودكدندر
اولدى همين بو جهانله ضرتي يا نفس لا تقنطي من زلة عظمت ان الكبائر
في الغفران كاللمم قوله لا تقنطي يعني نوميد اولمه ونون بفتح اللام
اصلده شول سنه ده كه انسان احياناً اشلر حال بو كه عادتي اوله ادتمز اما محلده

لمم دن مراد صغيره در يعني اي نفس شول عظيم اولان زلتك يعني كناه
كبيره دن نوميد اولمه يعني سن كناه كبيره اشلدوكك سببدن الله تعالينك
رحمت عظيمه سندن اميدوكي قطع ايلمه بكدرسني وراستي كناه كبائر الله
تعالى حضرت عظمتنك مغفرت عظما ورحمت كبراى قاتنده صغيره كبيده
نته كيم حق تعالى لا تقنطوا من رحمة الله بيورديكه اول اجلدندر كه يا نفس
دركه امن دخي كفرلر اولدوغي كبي نته كيم ترجمه سنده بيوريلور اي نفس سن اميد وسن دخي
كسمه كناهيچون غفران قاتنده لمم كبيدر كه شرحي لعل رحمة ربي حين
يقسمها تاتي على حسب العصيان في القسم كلمه لعل رجى
ايچوندر كه اميد طوتمق ايچون موضوعدر يعني بكدرسني وراستي بن اميد
طوترم كه بنم ربمك رحمتي قسمت اولندقده بكا دخي اول مقدار ويريله
نته كيم ترجمه سنده بيوريلور اول دمكه رحمتي خلقه قسمت ايدر اول مقدار
ولا اني عصيانجه رحمتي بابت واجعل رجائي غير منعكس لديك
واجعل حسابي غير منخرم لا نخرام الاشتقاق يعني بالمتقدم
وحسابي بو محلده ظن ايلمك در علم يعني يانبندن يعني جونكه بو جمله سنددن
اميد طوترم يارب العالمين بنم بو اميدم ورجاي غير منعكس قيل واميدمدن
عكس اشامه بنم ظنومي غير منخرم قيل يعني ناتمام قلمه كه بن سكا حسن
ظن ايدوب طورمكده سن انا عند ظن عبدي بي ديديك والله ميسر بختم الاتمام
وبعون الله الملك المتعال تحريراً في اواخر شهر ذي القعدة الشريف
سنه ثمان وسبعين والف الفقير النحيف المذنب المحتاج الى رحمة الله تعالى

خليل الشهير كاتبي

1078